
PŘEDŠKOLNÍ PÉČE V ČESKÉ REPUBLICE A NA ISLANDU

METODIKA DENNÍ PÉČE O DĚTI V PŘEDŠKOLNÍCH ZAŘÍZENÍCH
– NÁVRH POSTUPU PRO ZLEPŠENÍ STÁVAJÍCÍ SITUACE V ČR

TATO METODIKA VZNIKLA V RÁMCI PROJEKTU „VÝMĚNA ZKUŠENOSTÍ A KNOW-HOW V PÉČI O DĚTI“ FINANCOVANÉHO V RÁMCI FINANČNÍHO MECHANISMU EHP/NORSKO.

OBSAH

Úvod.....	5
Předškolní vzdělávání v ČR.....	6
Systém předškolního vzdělávání v České republice.....	7
Kdo určuje normy a pravidla?.....	8
Evropská úroveň.....	8
Národní úroveň.....	9
Ústřední úroveň.....	9
Regionální úroveň.....	11
Místní úroveň.....	12
Školy.....	12
Jak a kdo vykonává kontrolu v předškolním vzdělávání?.....	14
Jak jsou MŠ financovány?.....	15
Pravidla pro přijímání dětí do předškolních zařízení.....	19
Vzdělávání dětí se zvláštními potřebami.....	19
Jaké jsou požadavky na vzdělání pracovníků v MŠ?.....	21
Vzdělání pracovníků MŠ.....	21
Systém předškolního vzdělávání – Island.....	22
Úvod – seznámení s tématem.....	23
Základní informace o předškolní péči.....	25
Historie.....	26
Legislativa.....	27
Národní učební/ vzdělávací plán.....	28
Financování.....	30
Soukromé školky.....	31
Denní domy.....	32
Záruka kvality vzdělání.....	33
Vnější hodnocení školek.....	33
Metody vnitřní evaluace.....	34

Dostupnost.....	35
Inkluze dětí se zvláštními potřebami.....	36
Solborg: základní informace	38
Struktura.....	41
Hjalii školka	41
Školní rok a rozdělení času	42
Personál a vzdělávání.....	43
DEMOGRAFICKÉ ASPEKTY PŘEDŠKOLNÍHO SYSTÉMU NA ISLANDU	45
VEŘEJNÉ VÝDAJE NA VZDĚLÁNÍ	47
Doporučení pro Zlepšení stávajícího systému předškolní péče v České republice.....	48
FLEXIBILITA.....	52
UVOLNĚNÍ LEGISLATIVY	53
FINANCE	55
VĚTŠÍ SPOLUÚČAST RODIČŮ	57
PERSONÁL.....	58
PŘIZPŮSOBENÍ NOVÉ DEMOGRAFICKÉ SITUACI.....	59
SPOLUPRÁCE SE SOUKROMÝM SEKTOREM.....	60
INTEGRACE.....	61
ALTERNATIVNÍ FORMY PÉČE	63
ISLANDSKÉ INSPIRACE PRO KAŽDODENNÍ CHOD ŠKOLKY.....	64
CO V ČECHÁCH OBDIVOVALI ISLANĎANÉ.....	65
ZÁVĚREM.....	65
Seznam zdrojů.....	66

ÚVOD

Držíte v ruce metodiku, která vznikla v rámci projektu „Výměna zkušeností a know-how v péči o děti“ financovaného v rámci finančního mechanismu EHP/Norsko. Konkrétně šlo o výměnu zkušeností mezi městskou částí Praha 4 a Islandským hlavním městem Reykjavík. Tato dvě města nebyla vybrána náhodně, jedná se totiž o obce s velmi podobným počtem obyvatel. V oblasti předškolní péče jsou rozdíly podstatně větší. Společné je to, že v této oblasti pracují především lidé, kteří berou svoje zaměstnání spíše jako poslání. Co se však týče legislativy, pravidel a především podpory, jedná se o světy značně odlišné. Pojďme se však dívat na problematiku optimisticky, řekněme si, že se máme co učit. Pevně doufám, že právě i tato publikace, která shrnuje poznatky z tohoto projektu a doprovodné konference, bude i pro Vás příležitostí, jak se na systém předškolní péče podívat z jiné perspektivy.

Jan Schneider, manažer projektu

PŘEDŠKOLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ V ČR

SYSTÉM PŘEDŠKOLNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ V ČESKÉ REPUBLICE

Předškolní vzdělávání v České republice zabezpečují mateřské školy (MŠ), které zpravidla přijímají děti ve věku od 3 až do začátku povinné školní docházky - 6 let. Dětem do 3 let jsou určeny jesle, které nepatří do součásti školské soustavy, ale jsou v kompetenci Ministerstva zdravotnictví. Jesle navštěvuje 0,5 % příslušné věkové skupiny (Ústav pro informace ve vzdělávání, 2009/2010).

Cílem předškolního vzdělávání je osvojení si základních pravidel chování, komunikačních, sociálních dovedností skrze hru, individuální a skupinové činnosti. Předškolní vzdělávání má doplňovat rodinnou výchovu, poskytovat dítěti nové podněty, které zajišťují jeho aktivní rozvoj a učení. Jedním z dalších úkolů předškolního vzdělávání je vytváření předpokladů pro budoucí vzdělávání podporou individuálních možností dítěte. Mateřské školky mají za úkol svým programem obohacovat předškolní léta dítěte a poskytnout také odbornou péči (Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání, 2005).

V České republice existují dva druhy MŠ – běžná a speciální. Docházka je nepovinná, ale doporučuje se absolvovat poslední ročník v MŠ, rok před nástupem na základní školu¹. Mateřská škola se dělí na třídy. Třídy mohou vznikat ze složení dětí stejného (věkově homogenní) či různého věku (věkově heterogenní). Do tříd běžných MŠ je možno zařazovat děti se speciálními potřebami a vytvářet tak třídy integrované (RVP PV, 2005).

Zákon č. 561/2004 Sb. legitimuje předškolní vzdělávání jako součást systému vzdělávání, počáteční stupeň veřejného vzdělávání, které je řízené a organizované orgánem Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT).

---

¹ V roce 2010 ministr školství Josef Dobeš navrhuje zavést povinný poslední rok v MŠ. I když 90% dětí navštěvuje poslední rok, právě zbylých 10% dětí pochází ze sociálně znevýhodněných rodin, kterým by povinná docházka rok před nástupem na základní školu pomohla předcházet problémům sociální integrace (Parlamentní listy, 2010).

KDO URČUJE NORMY A PRAVIDLA?

EVROPSKÁ ÚROVEŇ

Politika vzdělávání, odborné přípravy je základní pro dosažení růstu zaměstnanosti, sociálního začlenění a aktivního občanství. Odpovědnost za politiku ve vzdělávání nesou členské státy. *„Role Evropy pak spočívá ve vylepšování národních systémů pomocí doplňkových nástrojů na úrovni EU, vzájemného učení a sdílení osvědčených postupů“* (Komise Evropských společenství, 2008:3).

Legislativní činnosti a tvorbu politik v předškolním vzdělávání na evropské úrovni zajišťuje Evropská komise. Dosud se politiky zaměřovaly více na rozšiřování péče o děti, s cílem zařazení co největšího počtu rodičů, hlavně matek, do pracovního procesu. Nyní se zde projevuje snaha o zaměření se na potřeby a péči o dítě předškolního věku (do 5 či 6 let) a o zajištění včasného kvalitního vzdělávání. Studiemi bylo ověřeno, že investice do předškolního vzdělávání pomáhají znevýhodněným dětem zlepšovat sociální integraci a snížit riziko předčasného ukončení školní docházky (Evropská komise, 2011).

Členské státy EU a Komise spolu úzce spolupracují v rámci podpory národních programů reforem systémů vzdělávání. V období 2009-2010 se politická spolupráce členských států a Komise měla prioritně zaměřovat na podporu všeobecného spravedlivého přístupu, posílení kvality poskytování vzdělávání a podpory učitelů v rámci předškolního vzdělávání. V roce 2009 se ministři školství EU dohodli na pěti cílech v oblasti vzdělávání a odborné přípravy, které by se měli naplnit do roku 2020. Jeden z nich se týká předškolního vzdělávání - *„alespoň 95 % dětí ve věku od čtyř let do věku, kdy mají zahájit povinnou školní docházku, by se mělo účastnit předškolního vzdělávání (nyní je to 92,3 %, dosažení tohoto cíle by tedy znamenalo o více než 250 000 dětí více)“* (Evropa, 2011). Nynější evropský trend je takový, že

od roku 2000 účast na předškolním vzdělávání vzrostla o 6 %. Jedná se o evropský průměr. V České republice byl zaznamenán roku 2007 vzrůst na 92,6 %, zároveň však hned roku 2008 pokles na 90,9 %².

NÁRODNÍ ÚROVEŇ

Státní správu ve školství vykonávají ředitelé škol a školských zařízení, obecní úřady obcí s rozšířenou působností, krajské úřady, Česká školní inspekce, MŠMT a jiné ústřední orgány (ministerstva vnitra, obrany, spravedlnosti a zahraničních věcí) v případě jimi zřizovaných škol a školských zařízení. Samosprávu ve školství vykonávají školské rady, obce a kraje (ÚIV, 2009/2010).

ÚSTŘEDNÍ ÚROVEŇ

MŠMT má za úkol (ÚIV, 2009/2010):

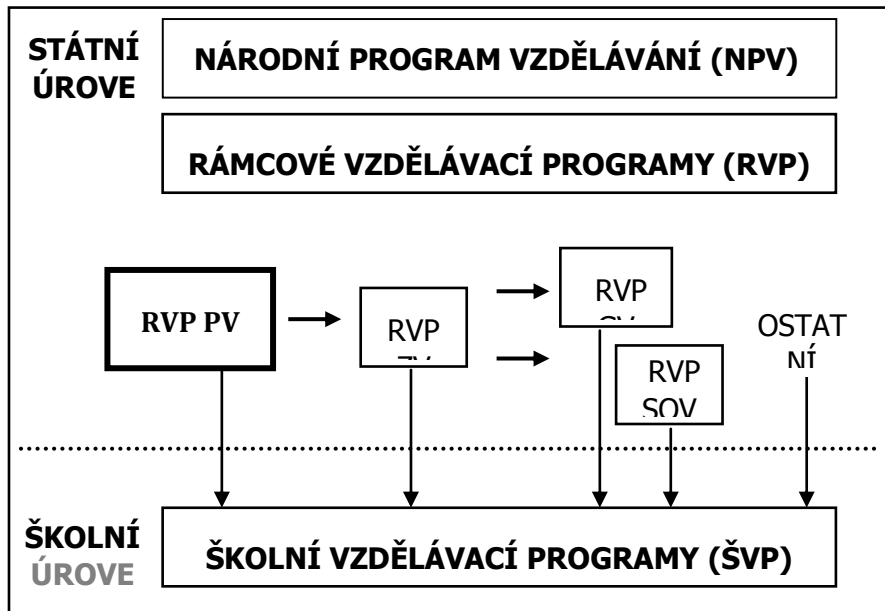
- řídit výkon státní správy ve školství, připravovat pro něj legislativní normy;
- odpovídat za koncepci, stav a rozvoj vzdělávací soustavy jako celku;
- připravovat legislativní normy pro výkonné i operativní činnosti;
- určovat centrální vzdělávací politiku a celkovou strategii;
- zpracovávat dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje výchovně-vzdělávací soustavy, který předkládá vládě – vláda jej posílá oběma komorám Parlamentu;
- předkládat vládě každoročně výroční zprávu o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy (vychází z výročních zpráv od krajů, od České školní inspekce a dalších);
- metodicky řídit a koordinovat tvorbu dlouhodobých záměrů vzdělávání a rozvoje výchovně-vzdělávací soustavy na úrovni krajů;

---

² Tabulka všech členských států EU s procentuální účastí dětí, ve věku od 4 let do věku, kdy mají zahájit povinnou školní docházku na předškolním vzdělávání, je uvedena v příloze 1.

- určovat obsah vzdělávání – Rámcové vzdělávací programy³ po projednání s příslušnými ministerstvy.

RVP jsou vydávány pro jednotlivé vzdělávací úrovně. „Rámcové vzdělávací programy vymezují povinný obsah, rozsah a podmínky vzdělávání; jsou závazné pro tvorbu školních vzdělávacích programů; hodnocení výsledků dětí a žáků; tvorbu a posuzování učebnic a učebních textů a dále závazným základem pro stanovení výše finančních prostředků.“ (§ 3 zákon č. 561/2004 Sb.). V případě předškolního vzdělávání Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání (RVP PV) tvoří podklad pro Školní vzdělávací program pro předškolní vzdělávání. Vzdělávání v jednotlivé škole se pak uskutečňuje dle vlastně vytvořených školních vzdělávacích programů. Školní vzdělávací program vytváří ředitel školy nebo školského zařízení. Všechny tyto dokumenty jsou veřejně přístupné a měly by být vystavené na přístupném místě ve škole či školském zařízení.

Zdroj: (Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání, 2005).

Legenda:

RVP PV – Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání;

³V systému vzdělávání v České republice chybí Národní program vzdělávání.

RVP ZV – Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání;

RVP GV – Rámcový vzdělávací program pro gymnaziální vzdělávání;

RVP SOV – Rámcový vzdělávací program (programy) pro střední odborné vzdělávání;

Ostatní RVP – rámcové vzdělávací programy, které kromě výše uvedených vymezuje školský zákon – Rámcový vzdělávací program pro základní umělecké vzdělávání, Rámcový vzdělávací program pro jazykové školy.

V oblasti pracovněprávní MŠMT (ÚIV, 2009/2010: 8,9):

- *„určuje míru vyučovací povinnosti učitelů na jednotlivých druzích škol, která je poté publikována formou nařízení vlády,*
- *určuje předpoklady pro odbornou a pedagogickou způsobilost pedagogických pracovníků, které jsou pak publikovány formou zákona,*
- *stanovuje formou vyhlášky zásady pro sestavování konkursních komisí na vybrané funkce ve školství,*
- *jmenuje a odvolává ředitele institucí, které přímo zřizuje, a ústředního školního inspektora.“*

Dále ministerstvo vede v rejstříku škol a školských zařízení ty MŠ, které jsou zřizované ministerstvem. MŠ zřizovaných ministerstvem tak vzniká právo na poskytování vzdělávání v daném oboru a nárok na finanční prostředky z veřejných rozpočtů (§ 143 odst. 2 zákon č. 561/2004 Sb.).

Poradním orgánem MŠMT při řešení ekonomických otázek, při uznávání vzdělávacích institucí, při rozhodování o rozvoji vzdělávání atd. jsou instituce, které řídí přímo ministerstvo nebo poradní orgány sestavené za určitým účelem (ÚIV, 2009/2010).

REGIONÁLNÍ ÚROVEŇ

Ve školství se plně převedli kompetence na kraje k 1. 1. 2003. Zastupitelstvo kraje zřizuje pětičlenný výbor pro výchovu, vzdělávání a zaměstnanost a správu školství má na starosti příslušný odbor krajského úřadu.

Krajský úřad vede v rejstříku škol a školských zařízení údaje o MŠ a školských zařízeních (školní družina, klub, dům dětí a mládeže, domov mládeže, škola v přírodě,...) s výjimkou MŠ a školských zařízení, které zřizuje ministerstvo (§ 143 odst. 1 zákon č. 561/2004 Sb.). Dále má krajský úřad na starosti zpracování Dlouhodobého záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy v kraji, v souladu s dlouhodobým záměrem České republiky. Každé 4 roky část dlouhodobého záměru, týkající se škol zřizovaných krajem, rada kraje předkládá zastupitelstvu kraje ke schválení a následně se předává ministerstvu k vyjádření. Krajský úřad dále zpracovává každý rok výroční zprávu o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy v kraji (ÚIV, 2009/2010).

MÍSTNÍ ÚROVEŇ

Obce jsou v rámci samosprávy odpovědné za zajištění podmínek pro předškolní vzdělávání v posledním roce před nástupem na povinnou školní docházku. Obce také zajišťují MŠ ekonomicky.

ŠKOLY

Ředitelé škol jsou zodpovědní za kvalitu a efektivitu vzdělávacího procesu, za hospodaření školy, přijímání a propouštění pedagogických pracovníků, za komunikaci se zřizovatelem a veřejností.

Zřizovatel školy má ze zákona zřídit školskou radu, která poskytne možnost participace na správě školy rodičům, zletilým žákům, a dalším, kteří se podílejí na správě školy (ÚIV, 2009/2010).

JAK A KDO VYKONÁVÁ KONTROLU V PŘEDŠKOLNÍM VZDĚLÁVÁNÍ?

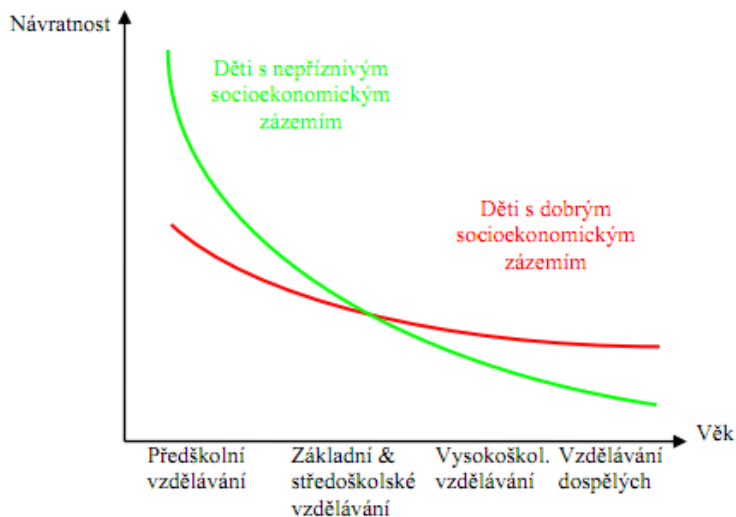
Kontrolu předškolního vzdělávání zastává Česká školní inspekce, orgán státní správy ve školství podřízený MŠMT. Ta má za úkol zjišťovat a hodnotit v mateřských školách výsledky vzdělávání, kvalitu správního a pedagogického řízení, pracovní podmínky učitelů, materiály pro výuku a vybavení, vykonávat veřejnosprávní kontrolu využívání finančních prostředků státního rozpočtu a kontrolovat dodržování závazných předpisů. Výsledky z inspekčních činností jsou zaznamenávané v inspekčních a tematických zprávách, protokolech o kontrole a ve výroční zprávě, která obsahuje souhrnné hodnocení výchovně-vzdělávací soustavy (ÚIV, 2009/2010). Inspekční zprávy jsou dále zveřejněné a zpřístupněné na webových stránkách České školní inspekce.

Mateřské školy a ředitelé/ředitelky MŠ jsou hodnoceny jejich zřizovatelem. Od roku 2007 MŠ zpracovávají nejméně jednou za dva roky vlastní hodnocení školy, které má sloužit jako podklad pro hodnocení České školní inspekce a pro zpracování výroční zprávy.

Vyhodnocování situace v regionálním školství provádí šetření, která jsou zadávána MŠMT a provádí je Ústav pro informace ve vzdělávání. Další informace o stavu vzdělávání v MŠ nám poskytují studie OECD. Souhrnné informace o předškolním vzdělávání jsou pak uvedené v každoročních výročních zprávách MŠMT, které dále slouží jako podklady pro dlouhodobé záměry ve vzdělávání (ÚIV, 2009/2010).

JAK JSOU MŠ FINANCOVÁNY?

Jedním z témat, navrhovaných pro politickou spolupráci mezi členskými státy EU je – „vytvoření účinných modelů financování a nalezení rovnováhy mezi veřejnými a soukromými investicemi“ (Evropská komise, 2011:10). Náklady na dítě v předškolním vzdělávání mohou být srovnatelné s náklady jako ve škole, pokud se jedná o vysoce kvalitní vzdělávání, avšak průzkum dokázal, že vyšší investice do předškolního zařízení mohou ušetřit peníze později. Ve většině států (i v ČR) jsou ale veřejné výdaje na dítě v předškolním vzdělávání nižší než v kterékoliv další fázi. Návratnost investic (viz graf) je nejvyšší právě u předškolního vzdělávání a to u dětí ze znevýhodněných rodin. Pokud se podíváme na investice do vzdělávání na dalších stupních, zvýhodňují se děti s lepším sociálním a ekonomickým zázemím (ÚIV, 2009/2010).

Zdroj: Evropská komise (2006:4).

Předškolní vzdělávání je v České republice **převážně financováno z veřejných zdrojů**. Většina finančních prostředků plyne ze státního rozpočtu prostřednictvím MŠMT. Od roku 1992 je tento státní příspěvek přidělován metodou per capita, nikoliv dle typu instituce.

Finanční prostředky se tedy poskytují dle skutečného počtu dětí a jsou omezené povolenou kapacitou dětí.

Další finanční prostředky poskytují zřizovatelé škol a školských zařízení – tudíž kraje a obce ze svých rozpočtů. Příjmy krajů pocházejí z centrálně vybraných daní, které jsou následně stanoveným procentem přidělovány krajům a obcím (ÚIV, 2009/2010).

Kraje a obce mají povinnost hradit ty výdaje škol a školských zařízení, které nejsou financovány ze státních rozpočtů. Zřizovatelé hradí výdaje, které nejsou spojené s přímými vzdělávacími výdaji, tedy zejména výdaje spojené s provozem. Přímé vzdělávací výdaje (platy zaměstnanců, učební pomůcky a další) jsou poskytovány ze státního rozpočtu, formou dotace do rozpočtu kraje na zvláštní účet na základě počtu žáků a stanovených jednotkových výdajů – normativů republikových a krajských (Štiková, ...).

Krajský úřad při rozdělování finančních prostředků postupuje následovně: *„...na základě zásad a ukazatelů definovaných ministerstvem stanoví krajské normativy přímých vzdělávacích výdajů na jednotku výkonu, tj. na žáka v daném druhu školy a v příslušném vzdělávacím programu. Vychází přitom ze svého dlouhodobého záměru, z náročnosti vzdělávacích programů apod. Krajské normativy zahrnují i zvýšené výdaje spojené s výukou osob se speciálními vzdělávacími potřebami. Krajský úřad přiděluje objem prostředků (vypočtený vynásobením příslušného krajského normativu počtem žáků) školám a školským zařízením, které zřizuje, a základním školám a mateřským školám, které zřizují obce“* (ÚIV, 2009/2010).

Dle školského zákona §161 odst. 9 o financování škol a školských zařízení zřizovaných územními samosprávnými celky kontrola probíhá tak, že právnická osoba vykonávající činnost školy, kterou zřizuje obec nebo svazek obcí, zpracovává a předkládá obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností rozbor hospodaření s finančními prostředky státního rozpočtu.

Obecní úřad obce s rozšířenou působností rozbor předkládá krajskému úřadu, který je zpracovává a vyhodnocuje.

Školy dále mohou využívat další **finanční zdroje např. od sponzorů, z vlastních zdrojů, z prostředků zřizovatele, případně jiných osob, z příspěvků na provoz, fondů příspěvkové organizace, programů MŠMT, úřadu práce, Evropské unie, prostředky z pronájmu místností, atd.**

Rodiče jsou ze zákona povinni skládat úplatu MŠ - příspěvek na částečnou úhradu neinvestičních nákladů mateřských škol. Podmínky výběru příspěvků od zákonných zástupců dětí a žáků upravují § 19a – 19d zákona č.564/1990 Sb. Povinnost hradit příspěvek musí stanovit zřizovatel obecně závaznou vyhláškou a výši příspěvku projednat s krajským úřadem. Příspěvek může činit nejvýše 30% nákladů vynaložených na 1 dítě (Zeman, 2008). Od úplaty mohou být osvobozeni děti, které navštěvují poslední ročník MŠ dle zákona § 123 odst. 2, dále zákonný zástupce dítěte, který pobírá sociální příplatek nebo fyzická osoba, která o dítě pečuje a pobírá dávky pěstounské péče (vyhláška č. 14, § 6, odst. 3), rodiny se zdravotně postiženým členem (zákon č. 117/1995 Sb.) a konkrétní případy, o nichž rozhoduje ředitel/ka školy (školský zákon, § 164, odst. a).

Soukromé školy čerpají **státní dotace na neinvestiční výdaje od MŠMT prostřednictvím krajských úřadů**. Normativy pro soukromé školy jsou každoročně stanoveny MŠMT na základě zákona o poskytování dotací soukromým školám, předškolním a školským zařízením. Dotace soukromým školám jsou poskytovány na základě smlouvy s krajským úřadem. Školám se dostane dotace základní (stanovena procentem průměrných finančních výdajů podobné veřejné instituce) nebo dotaci zvýšenou. Proto, aby soukromá škola dostala zvýšenou dotaci, musí pobírat základní dotaci alespoň po jeden rok, mít průměrné nebo lepší hodnocení školy Českou školní inspekcí, mít právní formu obecně prospěšné společnosti či

závazek, že zisk bude použit na vzdělávací výdaje. Dotace se soukromým školám poskytují také na základě počtu žáků (ÚIV, 2009/2010).

Kompetence a povinnosti MŠMT v oblasti financování předškolního vzdělávání:

- „stanovuje základní principy financování škol a školských zařízení;
- předkládá podklady pro sestavení návrhu státního rozpočtu;
- stanoví závazné zásady pro přidělování prostředků;
- přiděluje prostředky školám a školským zařízením, které zřizuje samo nebo které zřizuje církev;
- přiděluje prostřednictvím krajů finanční prostředky institucím, které zřizují kraje a jiní zřizovatelé;
- přiděluje finanční prostředky nad stanovený rozsah školám a školským zařízením všech zřizovatelů, pokud v nich probíhají pokusné či rozvojové programy vyhlášené ministerstvem;
- kontroluje využití přidělených prostředků“ (ÚIV, 2009/2010:....).

PRAVIDLA PRO PŘIJÍMÁNÍ DĚTÍ DO PŘEDŠKOLNÍCH ZAŘÍZENÍ

Mateřskou školu mohou navštěvovat děti ve věku od 3 do 6 let. Dle Sb. 561/2004 odst. 2,3 organizuje a rozhoduje o přijetí dítěte ředitel/ka MŠ. Přednostně jsou přijímány děti v posledním roce před zahájením povinné školní docházky. Pokud z důvodu kapacity nelze dítě přijmout, zajistí obec, v níž má dítě adresu trvalého pobytu, zařazení dítěte do jiné MŠ (odst. 4).

Dítě, které se přijímá, musí mít povinná očkování a další kritéria přijetí stanovuje ředitel školy. O přijetí dítěte se zdravotním postižením rozhoduje opět ředitel/ka MŠ a to „na základě písemného vyjádření školského poradenského zařízení, popř. praktického lékaře pro děti a dorost“ (odst. 6). Dítě může být do MŠ přijato i v průběhu školního roku. Dle zákona č. 204/2005 Sb., o státní sociální podpoře, lze od roku 2006 umístit do MŠ dítě starší 3let, na které rodič pobírá rodičovský příspěvek – na 4 hodiny denně, bez krácení nároku na tento příspěvek.

VZDĚLÁVÁNÍ DĚTÍ SE ZVLÁŠTNÍMI POTŘEBAMI

Na základě spolupráce mateřské školy s rodiči a kontaktu s dítětem, předškolní vzdělávání také plní funkci diagnostickou, především u dětí se speciálními vzdělávacími potřebami. Předškolní vzdělávání má na základě znalostí aktuální úrovně rozvoje dítěte včas poskytnout speciální pedagogickou péči a tím přispívat k zlepšování jejich životních a vzdělávacích šancí (RVP PV, 2005). Předškolní vzdělávání v České republice tak napomáhá vyrovnání nerovností vývoje dětí před vstupem do primárního vzdělávání a zajišťuje pedagogickou péči dětem se specifickými potřebami.

Dle § 16 odst. 1 (zákon č. 561/2004 Sb.), je dítětem, žákem nebo studentem se speciálními vzdělávacími potřebami dítě se:

- zdravotním postižením (tělesné, mentální, zrakové či sluchové postižení, vady řeči, postižení kombinující více poruch, autismus a vývojové poruchy učení či chování);
- zdravotním znevýhodněním (zdravotní oslabení, dlouhodobá nemoc, lehčí zdravotní poruchy, které mohou vyvolat poruchy učení nebo chování);
- sociálním znevýhodněním (sociálně kulturní postavení rodiny, ohrožení sociálními patologickými jevy, nařízená ústavní výchova, uložená ochranná výchova a postavení azylanta a účastníka řízení o udělení azylu);

Téma vzdělávání dětí se speciálními vzdělávacími potřebami je zpracované v Rámcovém vzdělávacím programu pro předškolní vzdělávání (RVP PV). Hlavním mottem je respektování individuálních potřeb a možností dítěte. RVP PV je základním kamenem při tvorbě Školního vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání.

Cíle a záměry předškolního vzdělávání musí být naplněné i u dětí se speciálními potřebami. I pro ně by měly být vytvořeny optimální podmínky pro rozvoj osobnosti každého dítěte. Vzdělávání dětí se speciálními potřebami však vyžaduje jiné, další podmínky. Podmínky stanovují zákony - Zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, vyhláška o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a o vzdělávání dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných. Při vzdělávání dětí se speciálními potřebami by měl pedagog dále brát také v potaz podmínky, které souvisí s přirozených vývojových potřeb dítěte předškolního věku a zároveň s těmi, které souvisí s jejich speciálními potřebami (RVP PV, 2005).

JAKÉ JSOU POŽADAVKY NA VZDĚLÁNÍ PRACOVNÍKŮ V MŠ?

VZDĚLÁNÍ PRACOVNÍKŮ MŠ

Učitelé mateřských škol mohou získat plnou kvalifikaci studiem (ÚIV, 2009/2010):

- na čtyřletých pedagogických oborech středních škol zakončených maturitní zkouškou (ISCED 3A), dokladem vzdělání je vysvědčení o maturitní zkoušce;
- tříletého oboru na vyšších odborných školách, který se ukončuje absolutoriem, absolventi získávají vyšší odborné vzdělání (ISCED 5B) a titul diplomovaný specialista (DiS.), dokladem vzdělání je vysvědčení o absolutoriu;
- tříletého bakalářského oboru, příp. i navazujícího dvouletého magisterského oboru na pedagogických fakultách vysokých škol (ISCED 5A). Studium se ukončuje státní závěrečnou zkouškou, jejíž součástí je obhajoba bakalářské, resp. diplomové práce, absolventi získávají vysokoškolský diplom a dodatek k diplomu a titul bakalář (Bc.), resp. magistr (Mgr.).

V přepočtu na plné úvazky bylo v mateřských školách ke dni 30. 3. 2010 zaměstnáno 25 736 učitelů (z toho žen 25670, bez kvalifikace 2633). Na jednu učitelku/učitele připadlo 12,8 dětí.

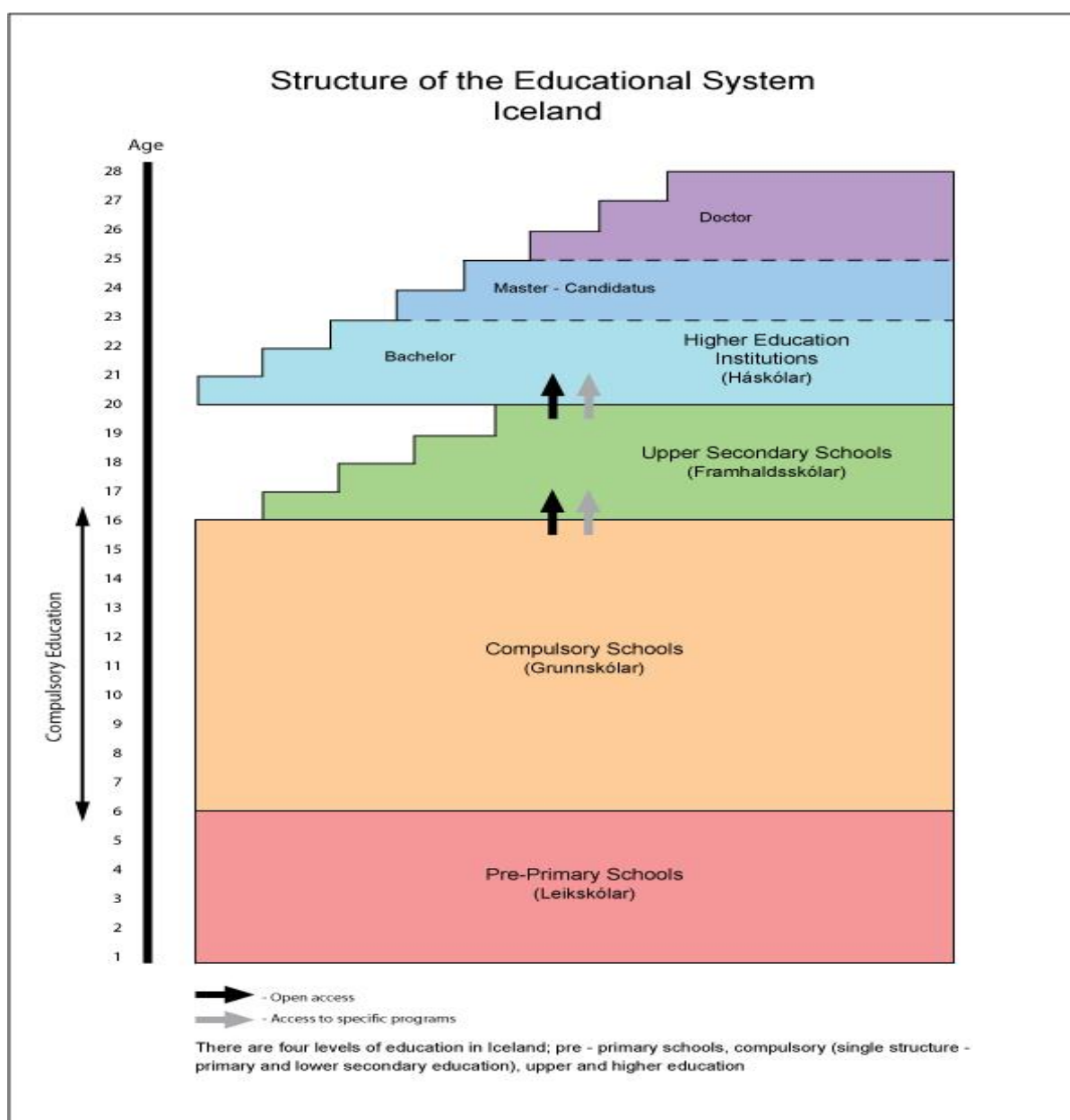
SYSTÉM PŘEDŠKOLNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ – ISLAND

ÚVOD – SEZNÁMENÍ S TÉMATEM

Úvodem je třeba říci několik slov o fungování islandského školství a vzdělávacího systému jako celku. Základním vyučovacím jazykem je islandština. Za vzdělávací systém jako celek zodpovídá islandský parlament, který definuje jeho základní cíle a administrativní rámec.

Vzdělávací systém je rozdělen na předškolní, povinný (základní a nižší střední škola) stupeň, vyšší střední školy a terciální sféru. Věkové rozdělení jednotlivých stupňů znázorňuje následující graf.

Školství jako obor spadá pod jurisdikci Ministerstva školství, vědy a kultury (MSV), které za tímto účelem vydává také „Národní učební/vzdělávací plán“. Správu a řízení předškolního a povinného vzdělávání mají na starost orgány místní samosprávy, zatímco zajistit fungování vyšších středních a vysokých škol je povinností státních institucí.

Vzdělávání na Islandu probíhá tradičně ve veřejném sektoru, což ovšem nevylučuje existenci škol soukromých. Přestože všechny veřejné i soukromé školy (i školky) na Islandu jsou financovány z veřejných financí, není jejich výskyt příliš častý. Soukromé jsou pouze dvě ze šesti univerzit a soukromé školy na základním a nižším středním stupni navštěvovalo dokonce jen 1,5 % z celkového počtu žáků v odpovídající věkové skupině.⁴ Konkrétní čísla týkající se soukromého předškolního vzdělávání najdete v příslušném oddílu.

---

⁴ ORGANISATION OF THE EDUCATION SYSTEM IN ICELAND 2009/2010 [online], Single Structure Education. Brusel : Evropská komise, 2011 [cit. 2011-12-02]. Dostupné z WWW: <http://eng.menntamalaraduneyti.is/media/MRN-PDF-Althjodlegt/IC_EN_pre.pdf>, s. 62.

ZÁKLADNÍ INFORMACE O PŘEDŠKOLNÍ PÉČI

Školky na Islandu jsou zákonem o předškolním vzdělávání z roku 2008 definovány jako první stupeň vzdělávacího systému, který není povinný. Povinná docházka začíná v šesti letech. Školky jsou tedy určeny dětem od jednoho roku do pěti/šesti let. Stejně jako u nás se oddělují „vzdělávací“ instituce – školky, od denních center, kam děti mohou docházet dočasně a obvykle nemají ucelený učební plán a nejsou zahrnuty od vzdělávacího systému

Za zřízení a fungování školky jsou zodpovědné orgány místní samosprávy. Mezi jejich další povinnosti patří organizace zvláštních služeb/ služby specialistů (specialist services) pro mateřské školky. Mezi takové zvláštní služby patří podpora dětí v předškolním věku a jejich rodin stejně jako podpora pro školky a jejich pracovníky. Samospráva také povinně najímá odborníka na předškolní vzdělávání, který má za úkol radit a napomáhat jednotlivým institucím v dalším rozvoji a inovacích školních aktivit. Další povinností samosprávy je sledovat řízení školky, podněcovat vzájemnou spolupráci předškolních institucí i jejich součinnost se školami na všech úrovních, a vytvářet tak propojený, ucelený systém vzdělávání.

Míra účasti ve vzdělávacím systému mezi dětmi v předškolním věku byla v roce 2007 48 % pro děti do dvou let, 94,5 % u dětí od dvou do pěti let a 66,5% pro kategorii jako celek.⁵ Od roku 1991 tato míra roste jen zlehka a tempo dále zpomaluje.⁶ V absolutních číslech v roce 2007 navštěvovalo 262 zařízení celkem 16 282 dětí. Pro rok 2010 jsou bohužel k dispozici jen absolutní čísla žáků navštěvujících předškolní zařízení. Islandské školky

---

⁵ *National Summary Sheets on Education Systems in Europe and Ongoing Reforms : ICELAND November 2008* [online] Eurydice, 2008 [cit. 2011-12-02]. Dostupné z WWW: <http://eng.menntamalaraduneyti.is/media/MRN-PDF-Althjodlegt/National_summary_sheet_2008.pdf>. s. 2.

⁶ V roce 1991 byla tato čísla následující: děti 0-2 roky 24,1 %, 2-5 let 55 % a celkově 84,6%. Viz ICELAND IN FIGURES 2007 - 2008 [online]. Reykjavík : Statistics Iceland, 2009 [cit. 2011-11-26]. Dostupné z WWW: <http://www.utanrikisraduneyti.is/media/PDF/Iceland_in_figures_2007_-_2008.pdf>, s. 28.

v tomto roce navštěvovalo 18 961 dětí.⁷

HISTORIE

Historicky první „mateřské centrum“ zaměřené na předškolní péči vzniklo na Islandu v roce 1937 v Reykjavíku. O necelých deset let později zde již existovalo kolem pěti až šesti zařízení v celé zemi. Od samotného počátku, byla islandská filozofie výchovy dětí orientovaná na učení a poznávání hrou a kreativní prostředí. Historie právní úpravy předškolního vzdělávání sahá do roku 1973, jejích následný vývoj vedl k současnému rozdělení povinností mezi samosprávné a státní instituce a definovaly roli Ministerstva školství, vědy a kultury, jako garanta kvality vzdělávání jako celku.

---

⁷ ICELAND IN FIGURES 2011 [online]. Reykjavík : Statistics Iceland, 2011 [cit. 2011-11-26]. Dostupné z WWW: <<http://www.statice.is/lisalib/getfile.aspx?ItemID=12563>>, s. 30.

LEGISLATIVA

Fungování předškolních vzdělávacích institucí je upraveno Zákonem o předškolním vzdělávání z roku 2008. Zákon stanovuje povinnosti samosprávných jednotek a státu. Jak již bylo uvedeno výše, za praktické fungování předškolního stupně je zodpovědná místní samospráva, zatímco stát udává směr vývoje a definuje osnovy prostřednictvím Ministerstva školství, vědy a kultury. Za tímto účelem ministerstvo vydává „Národní vzdělávací/učební plán“, který je pro školky závazné.

Vedle toho Zákon o předškolním vzdělávání stanovuje cíle a priority v rozvoji dítěte a fungování příslušných institucí. Zákon uvádí jako hlavní princip islandského předškolního vzdělávání zájem a „sociální bohatství“ dítěte. Od toho jsou odvozeny následující cíle a základní metodické pokyny:

- sledování a podpora všeobecného rozvoje dítěte v blízké spolupráci s jeho rodiči,
- dostatek prostoru k jazykovému rozvoji - dítě by mělo být před začátkem povinné docházky obsáhnout základní jazykové schopnosti,
- poskytnutí veškeré fyzické, duševní případně psychologické péči, s ohledem na jeho konkrétní potřeby, umožňující dítěti si naplno „užít své dětství“,
- rozšiřování schopnosti samostatného myšlení dítěte a utvrzovat jeho morální hodnoty
- vytvoření základu nezbytných k rozvoji samostatnosti, nezávislosti a osobnosti dítěte jako zodpovědného člena demokratické společnosti,
- rozvinout kreativitu a vyjadřovací schopnosti žáků, utvářet jeho zdravé sebevědomí i opatrnost, tak aby byli schopni sociální komunikace.⁸

---

⁸ *The Preschool Act*. Island. 12. června 2008, No. 90, s. 13, čl. 2.

NÁRODNÍ UČEBNÍ/ VZDĚLÁVACÍ PLÁN⁹

Národní vzdělávací plán je experty navržená vzdělávací politika, která je pro školky závazná. Jejím účelem je zajistit určitý standart a kvalitu výuky. Stanovuje hlavní cíle a výstupy vzdělávacího systému pro každý stupeň vzdělávání zvlášť. V současnosti je platný národní vzdělávací plán z roku 1999, který je průběžně aktualizovaný.¹⁰ Spíše než konkrétní osnovy definuje Národní učební plán filozofii islandského vzdělávání, která je zejména v předškolním věku zaměřena na učení prostřednictvím her a zvědavosti, kreativní činnost a demokratický vztah mezi žákem a učitelem. Stejně jako Zákon o předškolním vzdělávání, klade důraz na spolupráci rodičů a školy při rozvoji dítěte. Mezi prioritní se v dokumentu řadí také spolupráce zařízení předškolní a povinné školní docházky. Předškolním institucím nejsou v národním vzdělávacím plánu přímo určeny metody a pomůcky, které mají používat. Jejich volba zůstává na jednotlivých organizacích a obvykle je spojena s určitou filozofií, podle které se školka řídí (např. filozofie Montessori, Waldorf nebo Reggio Emilia)¹¹.

Národní učební plán je velmi podrobný dokument rozdělený na osm kapitol. První kapitola znovu shrnuje cíle stanovené již v Zákoně o předškolním vzdělávání z roku 2008 (viz. předchozí kapitola) a definuje způsoby jejich dosažení. Cíle by měly být dosaženy zaměřením na vývoj dítěte v následujících oblastech: tělesná zdatnost a motorika, citový rozvoj, poznávání a kognitivní schopnosti, socializace a sociální citění, estetické citění a kreativita,

---

⁹ *National Curriculum Guide for Pre-schools*. Reykjavík : Ministry of Education, Science and Culture, 2003. 29 s. Dostupné z WWW: <http://reykjavik.is/Portaldata/1/Resources/leikskolasvid/A_aln_mskr_enska.pdf>.

¹⁰ Poslední aktualizace proběhla v roce 2003. Viz *Ministry of Education, Science and Culture* [online]. [cit. 2011-12-09]. Dostupné z WWW: <<http://eng.menntamalaraduneyti.is/>>.

¹¹ ORGANISATION OF THE EDUCATION SYSTEM IN ICELAND 2009/2010 [online], Pre-Primary Education. Brusel : Evropská komise, 2011 [cit. 2011-12-02]. Dostupné z WWW: <http://eng.menntamalaraduneyti.is/media/MRN-PDF-Althjodlegt/IC_EN_pre.pdf>, s. 43

morální a etické vědomí. Tyto oblasti jsou následně blíže rozpracovány ve třetí kapitole.¹²

Samostatná kapitola je věnována také významu her ve vývoji dítěte. Hra je nejzákladnější aktivitou dětí a měla by být základním stavebním kamenem všech činností školek. Největší důraz je kladen na spontánní hraní, které:

- vede děti k samostatnému uvažování a rozhodování,
- formuje představivost a rozšiřuje zkušenosti dítěte,
- pobízí děti k samostatnému řešení problémů,
- rozvíjí schopnost dítěte se soustředit,
- učí děti stanovovat si vlastní pravidla a dodržovat je.

Druhá polovina této kapitoly rozebírá smysl spolupráce rodičů a školek, stejně jako spolupráci mezi institucemi na předškolním a povinném stupni, které přikládá velký význam. V závěru je velmi rozsáhle rozebrán systém hodnocení předškolních vzdělávacích institucí. Tomuto tématu, však bude věnována samostatná kapitola této studie (viz Záruka kvality vzdělání).

---

¹² Konkrétně viz *National Curriculum Guide for Pre-schools*, s. 21-34.

FINANCOVÁNÍ

Operační náklady na provoz školek, ale i náklady na jejich stavbu, platy a jejich řízení má na starosti místní samospráva. Finance jsou mateřským školám poskytovány ze státního daňového příjmu, stejně tak mohou být použity zisky z místních daní. Podstatnou část operačních nákladů hradí rodiče - přibližně 30% procent. Neexistuje žádná celonárodní norma týkající se finanční samostatnosti školek, proto se může jejich situace lišit region od regionu. Přesnou částku určuje vždy příslušný orgán místní samosprávy.

V některých případech je výše příspěvku vázána na socioekonomickou situaci rodiny. Nižší poplatky platí například svobodní rodiče (o 30 – 50 %)¹³ nebo studenti. Někde je poskytována sleva rodičům s dvěma a více dětmi v předškolním věku (0-5) nebo rodičům s dítětem ve věku 5 let (snaha podpořit skolarizaci dětí v posledním roce předškolního věku). Celostátně neplatí rodiče školné pouze za děti se speciálními vzdělávacími potřebami (fyzický nebo mentální handicap dítěte).

---

¹³ *World Data on Education, 6th edition 2006/2007, Iceland. UNESCO, 2007.*

SOUKROMÉ ŠKOLKY

Školku mohou provozovat také rodiče nebo soukromé subjekty a platí pro ně stejná legislativa jako pro ty veřejné. Oproti veřejně zřizovaným školkám není v jejich fungování a kvalitě rozdíl, jak tomu často bývá v ČR. Soukromé školky navštěvovalo v roce 2008 asi 13 % z celkového počtu dětí, které chodily do školky. Toto číslo je dlouhodobě stabilní.¹⁴ Stejně jako podíl soukromých školek v islandském vzdělávacím systému, který se pohybuje také okolo 13 %. Z toho vyplývá, že soukromé školky mají zhruba stejnou strukturu. V přepočtu na jednu školku je navštěvuje zhruba stejný počet dětí jako ty veřejné. V absolutních číslech chodilo do 37 soukromých zařízení v součtu 2336 dětí.¹⁵

Soukromé školky dostávají příspěvky od místních samospráv,¹⁶ proto jsou právně zařazeny jako "dotovaný soukromý sektor". Ve většině případů ovšem vybírají soukromé školky větší příspěvky od rodičů. Obvykle je míra participace rodičů na provozních nákladech o 10-20 % vyšší než ve školkách zřizovaných samosprávami.¹⁷

---

¹⁴ Statistiky světové banky hovoří o 4 % v roce 2004. Tato odchylka však může být způsobena odlišnostmi v použitých metodách a také definici soukromého sektoru, který se na celosvětové úrovni od islandského pojetí výrazně liší.

¹⁵ ORGANISATION OF THE EDUCATION SYSTEM IN ICELAND 2009/2010 [online], Pre- Primary Education, s. 45

¹⁶ Ani toto financování není nijak celostátně zákoně upraveno.

¹⁷ *National Summary Sheets on Education Systems in Europe and Ongoing Reforms : ICELAND*, s. 2.

DENNÍ DOMY

Zvláštními institucemi jsou takzvané „denní domy“, kde se pečovatelky starají maximálně o tři až pět dětí. Tyto instituce sice musejí mít povolení k činnosti od místní samosprávy, ale nejsou součástí vzdělávacího systému. Jejich kontrola a řízení spadá pod Ministerstvo sociálních věcí a sociální bezpečnosti.

Stejně jako v případě běžných vzdělávacích institucí na předškolním stupni se financování denních center liší region od regionu. Dotace však nezískávají přímo zařízení, ale rodiče dětí, které je navštěvují. Obvykle je získání příspěvku podmíněno počtem hodin, které musí dítě v centru strávit. Běžně se toto číslo pohybuje mezi čtyřmi a osmi hodinami denně. Pokud děti navštěvují denní centrum na kratší dobu, než čtyři hodin na dotaci nedosahují a rodiče musí platit „vstupné“ celé. Naopak v situaci, kdy čas strávený v centru přesahuje horní hranici, rodiče dotaci získávají, ale čas, který dítě stráví v centru navíc, musí být plně uhrazen rodiči.

ZÁRUKA KVALITY VZDĚLÁNÍ

V celém islandském školství probíhá vnitřní a vnější hodnocení vzdělávacích institucí s cílem poskytnout informace o činnosti školy a jejím rozvoji veřejnosti a autoritám odpovědným za dohled nad vzděláváním. Hodnocení slouží také, ke kontrole zákonnosti činností školy a respektování práv žáků a zkvalitnění celého vzdělávacího systému.

VNĚJŠÍ HODNOCENÍ ŠKOLEK

Vnější hodnocení předškolních institucí stejně jako základních a středních škol má na starosti Ministerstvo školství, vědy a kultury, které za tímto účelem jednorázově najímá externí auditory. Na předškolní, základní, a nižší střední úrovni mají povinnost provádět své vlastní hodnocení také jednotlivé samosprávy. Nevýhodou takového systému je najímání odborníků, kteří obvykle nejsou učitelé nebo profesori, a proto nejsou tak dobře obeznámeni se školním prostředím. Takový způsob hodnocení sice zajišťuje vysokou míru objektivity, na druhou stranu může omezit hloubku hodnocení z odborného hlediska.

Vnější hodnocení je založeno na výstupech interní evaluace (viz. níže), důkladné prohlídce organizace, rozhovory s personálem i žáky. „Auditoři“ se snaží získat o instituci co nejkonkrétnější informace. Hodnotí se zejména způsob vypracování materiálů týkajících se vnitřního hodnocení, použité metody a zpracování dat. Závěrečná zpráva je předložena řediteli (head teacher) ke komentáři, a poté jsou její výsledky zveřejněny na internetových stránkách příslušného ministerstva.

Vnější hodnocení zařízení obvykle iniciuje ministerstvo, ale může iniciativa přijít také

ze strany veřejnosti, samosprávy nebo školy. Pro předškolní stupeň neexistují přesně stanovené limity (frekvence) a způsob provádění kontroly. Přesto však by hodnotící osoby měly dodržovat doporučení stanovená Ministerstvem školství, vědy a kultury.

METODY VNITŘNÍ EVALUACE

Současná legislativa klade na pravidelné interní hodnocení velký důraz zejména na předškolním, základním a středním stupni vzdělání. Každá škola by měla pravidelně posuzovat úspěšnost a kvalitu výuky i ostatních přidružených činností (administrativa, komunikace). Takové kontroly by se měli aktivně účastnit nejen učitelé, ale i žáci a rodiče. Hodnocení ze strany školky neslouží jen pro její vnitřní potřeby, ale protože jsou informace zveřejňovány, mohou sloužit také jako zdroj inspirace pro ostatní. Jak je uvedeno výše, interní evaluace se může stát předmětem kontroly z Ministerstva školství, vědy a kultury.

Metody využívané pro hodnocení v rámci jednotlivých institucí se mohou lišit. Jejich výběr je plně ponechán v kompetenci školy, aby si mohla vybrat ten, který je pro ni nejvhodnější. Školy používají klasické metody, stejně často jako rozvíjejí své vlastní systémy „šité na míru“ konkrétní organizaci. Nicméně jsou stanoveny určité základní prvky, které musí být v hodnocení obsaženy.

- politika instituce (filozofie, strategie),
- cíle a způsob jejich dosažení,
- analýza silných a slabých stránek a možnosti jejich zlepšení resp. posílení,
- plán fungování a priority dalšího rozvoje školy.

DOSTUPNOST

Zákon stanovuje přístupnost školek všem dětem, které ještě nedosáhly věku povinné školní docházky (6 let) bez ohledu na jejich fyzický a mentální stav. Děti obvykle nastupují do školky ve věku dvou let, ale existují i výjimky, kdy jdou děti do školky dříve. Například v situaci, chodí-li již do školky sourozenec dítěte a/nebo ekonomická situace rodiny vyžaduje pracovní činnost obou rodičů. Protože předškolní vzdělávání je na Islandu nepovinné, věk nástupu dítěte do školky závisí na rozhodnutí rodičů a možnostech příslušné instituce děti přijmout.

Každá samosprávná jednotka má ze zákona povinnost zřídit na svém území školku. Bohužel to neznamená, že nabídka volných míst odpovídá poptávce. Samosprávy často nejsou schopné vytvořit potřebné množství volných míst, a někdy tak vznikají relativně dlouhé seznamy čekajících. V takových případech obvykle dostávají přednost děti z neúplných rodin nebo studentů. Některé obce řeší přetlakovou situaci uzavřením smlouvy s blízkým městem, která umožní určitému počtu dětí navštěvovat školku ve městě. V situaci, kdy v rámci samosprávné jednotky existuje více školek, rodiče mají právo svobodného výběru, do které z nich své dítě zapíší.

INKLUZE DĚTÍ SE ZVLÁŠTNÍMI POTŘEBAMI

Možnost vzdělávání pro všechny děti je nosnou myšlenkou celého islandského vzdělávání, proto zde neexistuje žádná zvláštní legislativa pro tuto problematiku. Vychází ze samostatného zákona týkajícího se otázky handicapovaných z roku 1992, který vyhrazuje právo těmto lidem na podporu pro normální zapojení do společnosti. Fyzicky nebo mentálně handicapované děti, mají právo navštěvovat stejné instituce jako zdravé děti. V některých samosprávních jednotkách jsou dokonce přijímány přednostně. Program pro handicapované děti je stejný jako pro zdravé, ale přizpůsobený jejich možnostem a potřebám. Zajistit potřebnou podporu zdravým i handicapovaným dětem je povinností každé vzdělávací instituce.

Základním prvkem úspěšné zapojení handicapovaných dětí do běžného života a fungování školy, je práce učitelů s menšími skupinkami dětí v těch případech, kde se výuky účastní takoví jedinci (14-18 ve školkách, 2 -10 během povinné školní docházky). Běžně využívanou na základním stupni je „Computer assisted teaching“, která slouží nejen k rozvoji počítačové gramotnosti žáků, ale také k výuce konkrétních předmětů. Výuka je často doprovázena audiovizuálními pomůckami a programy. Konkrétní metody a pomůcky se budou lišit podle jednotlivých poruch dětí a preferencí jednotlivých institucí. Více o inkluzi na povinném stupni naleznete na serveru Eurypedia.¹⁸ Dále se budeme věnovat čistě předškolnímu vzdělávání.

Jak vyplývá z národního vzdělávacího plánu, hra je tou nejdůležitější formou učení v předškolním věku, proto je také základem úspěšné inkluze v raném, předškolním věku.

---

¹⁸ EUROPA.EU [online]. © Evropská unie, 1995-2011, 14. 7. 2011 [cit. 2011-11-26]. Eurypedia : European Encyklopedia on National Education System. Dostupné z WWW: <<https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php/Iceland:Redirect>>.

Hrát si mohou všechny děti a všechny děti to umí. Hrou se lze naučit zejména základním sociálním návykům: komunikace s ostatními, spolupráce, respekt k ostatním lidem i věcem. Navíc se děti během her naučí poznávat své slabé a silné stránky. Důležitým faktorem her je, že současně dochází k rozvoji osobnosti na všech jejích úrovních.

Vzhledem k nespočetným možnostem a liberálnímu přístupu islandských zastupitelů se metody mohou v jednotlivých institucích výrazně lišit. Jako příklad vhodné inkluzivní politiky můžeme uvést školku Sólborg a Múlaborg, obě v Reykjavíku. Pracovníci těchto zařízení se účastní mnoha mezinárodních konferencí a školky samotné se často zapojují do mezinárodních projektů. Solborg je školka specializovaná na začlenění dětí se sluchovým postižením, Mulaborg je přední reykjavická instituce v oblasti inkluze dětí se specifickými vzdělávacími potřebami.

Tyto dvě instituce budou sloužit jako příklad.

SOLBORG A MULABORG: ZÁKLADNÍ INFORMACE

Hlavní cíl školky je vytvořit tzv. "školku pro všechny" - zdravé i postižené děti, z různých sociálních vrstev a skupin. Školka vznikla v sedmdesátých letech a původně se zaměřovala výlučně na práci s postiženými dětmi. Do její dnešní podoby dospěla až dlouhodobým vývojem. Podle její současné filozofie se děti učí v průběhu celého svého vývoje a to bez ohledu na svůj mentální či fyzický stav. Motto školky bychom nejlépe přeložili známým českým spojením "škola hrou". Dalším základním předpokladem práce školky je fakt, že děti se nejvíce učí od svého okolí a od sebe navzájem. Právě proto školka Solborg a Múlaborg funguje pro všechny děti, které si hrají i pracují společně - tzv. inkluzivní strategie výchovy. Inkluze spočívá v zapojení dítěte se speciálními vzdělávacími potřebami do třídy s jeho zdravými vrstevníky, kde se normálně účastní všech aktivit jako každý jiný člen kolektivu a jsou mu k tomu poskytnuty všechny potřebné podpory (fyzické i psychické). Posledním pilířem práce školky je participace okolí a zapojení rodičů do práce s dětmi. Každá ze školek se specializuje na jiný druh postižení – v případě Solborgu jsou to poruchy sluchu, v případě Mulaborgu jsou to zvláštní potřeby dětí s dysfunkcemi, poruchami učení i diagnózou autismu.

Tým obou školek se skládá z odborníků na práci s dětmi a speciálních pedagogů, kteří sestavují učební plán, v takové formě, aby byl přínosný pro všechny. Obě školky se také zabývají školením mladých pedagogů pro práci s předškolními dětmi

---

PRACOVNÍ ZÁSADY ŠKOLKY JSOU DEFINOVÁNY NÁSLEDOVNĚ:

- Prosazovat rovnost všech dětí
- Vyhovět potřebám všech dětí
- Podporovat spolupráci mezi odborníky

- Posílit sociální rozvoj, prosazovat mezi dětmi toleranci a empatii vůči ostatním
- Podporovat rozvoj dětí tak, aby si osvojily sociální dovednosti, které jim umožní začlenit se do společnosti a vnímat všechny jako sobě rovné

MALÉ SKUPINKY A VOLNÝ VÝBĚR

Dalším pilířem výuky jsou malé skupinky, ve kterých se děti vždy pod dohledem jednoho vedoucího věnují svým aktivitám. Skupinky o čtyřech až sedmi dětech umožňují učiteli je lépe podpořit v jejich snažení. Učitel může lépe vyhovět jejich individuálním potřebám při všech činnostech. Práce v menším kolektivu zlepšuje vzájemnou komunikaci a spolupráci mezi dětmi, děti se lépe a déle soustředí.

Určitý čas je také věnován aktivitám, které si vybírají děti samy. Podle odborných pracovníků školky jsou díky volnému výběru hry ucelenější a různorodější. Výběr konkrétních činností učí děti samostatnosti, odpovědnosti a asertivitě. Mohou-li si děti volně zvolit aktivitu, při hraní se lépe soustředí a více se zapojují.

Ve školce se při práci s dětmi uplatňují dvě metody, které by měly usnadnit komunikaci s postiženými dětmi a umožnit rozvoj komunikačních a jazykových schopností dětí zdravých.

V Solborgu i Mulborgu využívají pedagogové pro komunikaci s dětmi jednoduché zapamatovatelné a srozumitelné obrázky, které jsou lehce. Každý obrázek má svůj zvláštní význam. Obrázkové symboly se používají při veškeré komunikaci při všech činnostech (hry i učení). Symboly se používají také k vysvětlení jednoduchých pokynů, denního programu a každodenních činností - prostírání při jídle, volba oblečení podle počasí, mytí rukou apod. Obrázky jsou využívány také k učení a hrám. Obrázková komunikace je uplatněna také při tvorbě webových stránek školky a tak se i děti na nich mohou lehce zorientovat.

STRUKTURA

Děti v islandských školkách jsou obvykle rozděleny do jedné až pěti skupin. Běžný počet žáků ve skupině se pohybuje mezi osmnácti a čtyřicet. V případě, že se ve třídě spolu s ostatními nachází postižené děti, je jejich celkový počet ve skupině snížen na čtrnáct až osmnáct.

Ve větších školkách, jsou navíc děti rozdělovány podle věku. Nejčastěji jsou spolu děti od jednoho do tří let a od tří do pěti. Důležité je, že děti nepřecházejí z jedné věkové kategorie do druhé automaticky při dosažení určitého věku, ale přestup je určen jejich osobním rozvojem a vyspělostí, obvykle však ve věku tří let. Dívky a chlapci navštěvují školky společně a třídy jsou až na výjimky smíšené.

HJALLI ŠKOLKA

Jako příklad takové výjimky se v dokumentu „Organisation of educational system – Iceland 2008/2009“ uvádí model uplatňovaný v „Hjalli školce“.¹⁹ Tento metodický postup je zdůvodněn různou potřebou chlapců a dívek vykonávat během dne odlišné činnosti a cvičení, a také rozdílnými reakcemi obou pohlaví na stejné podněty. Děti se potkávají jen v určitých částech dne a při vybraných předem určených aktivitách. Druhý princip spočívá v používání netradičních hraček a pomůcek, které napomáhají rozvoji dětské představivosti a tvořivosti. Školka uplatňuje přísná pravidla chování, které vedou děti k odpovědnosti a úctě k sobě samému i svému okolí.

Školka byla v roce 1989 založena původně jako modelový projekt pro výše uvedenou

---

¹⁹ ORGANISATION OF THE EDUCATION SYSTEM IN ICELAND 2009/2010 [online], Pre-Primary Education, s. 45

filozofii, jejímž cílem je rozšiřovat rovné postavení mužů a žen v islandské společnosti a minimalizovat tradiční „podřízenou“ roli žen. Po úspěšném dokončení pilotního projektu, byla zřízena organizace Hjallastefnan ehf, která v současnosti řídí 10 školek. Celkový počet žáků v těchto školkách je téměř 1 400 a pracuje zde přibližně 320 zaměstnanců. Nově také organizace provozuje tři zařízení pro žáky do 11 let.²⁰

ŠKOLNÍ ROK A ROZDĚLENÍ ČASU

Trvání školního roku stanoví každá samosprávná jednotka zvlášť, mohou tedy existovat rozdíly nejen v době jeho začátku, ale i délce. Oproti běžnému školnímu roku, který trvá dvacet čtyři týdnů v zimních měsících, obvykle školky fungují přibližně 11 měsíců v roce s jedním měsícem volna v období letních prázdnin. Ve školkách na Islandu navíc nemají prázdniny o Vánocích a Velikonocích jako zbytek veřejnosti. V běžném roce jsou školky zavřené pouze dva až čtyři dny, které slouží personálu pro přípravu a rozvoj jejich práce.

Denně jsou islandské školky otevřené od šesti do devíti hodin. Doba, kterou ve školce stráví jednotliví žáci je variabilní a závisí hlavně na potřebách rodičů a možnostech školky. Konkrétní denní rozvrh (časy jídel a jednotlivých aktivit) stanovuje zpravidla ředitelka nebo hlavní učitelka školky. Mladší děti obvykle po obědě spí a dodržuje se také pravidlo, že děti by si měly každý den po určitou dobu hrát venku.

---

²⁰ PODROBNĚJŠÍ INFORMACE (V ANGLIČTINĚ) VIZ THE HJALLI PEDAGOGY [online]. [cit. 2011-12-09]. Dostupné z WWW: <<http://www.hjalli.is/information/>>.

PERSONÁL A VZDĚLÁVÁNÍ

V islandském vzdělávacím systému na předškolním stupni pracovalo v roce 2010 celkem 5 488 z toho 4 770 kvalifikovaných pracovníků, převážně ženy (95%).²¹

Učitelé na předškolním a povinném stupni vzdělávacího systému studují tříleté bakalářské studium. Vzhledem k obtížným podmínkám dopravy zejména v zimním období, mají budoucí učitelé možnost studovat na určitých univerzitách dálkově po dobu čtyř let.

Podmínkou studia je získat 180 ECTS kreditů, z čehož 27 je věnováno praktické přípravě přímo ve školách a školkách, denních centrech nebo ostatních vzdělávacích zařízeních. Práce studenta je pozorována, kontrolována a hodnocena vedoucím. Studované předměty jsou zaměřeny na následující oblasti:

- sociální vědy,
- islandština,
- zdravotní věda,
- hudební výchova,
- výtvarná výchova,
- literatura.

Učitele na výše zmiňovaných stupních zaměstnává místní samospráva. Jejich zaměstnávání se řídí Zákonem o právech a povinnostech veřejných zaměstnanců (1986). Většina učitelů je členy v Asociaci předškolních učitelů a je placena podle smluv mezi touto asociací a místními samosprávami. Pracovní doba předškolních učitelů je standardně čtyřicet hodin týdně. Z

---

²¹ PODBROBNOU STATISTIKU NALEZENETE NA: STATISTICAL YEARBOOK OF ICELAND 2011, Statistics Iceland, 2011. 464 s. Dostupné z WWW: <<http://www.statice.is/Pages/452?itemid=6bac1c63-fdda-4dc3-ad0b-a6983514cf6a>>, s. 363.

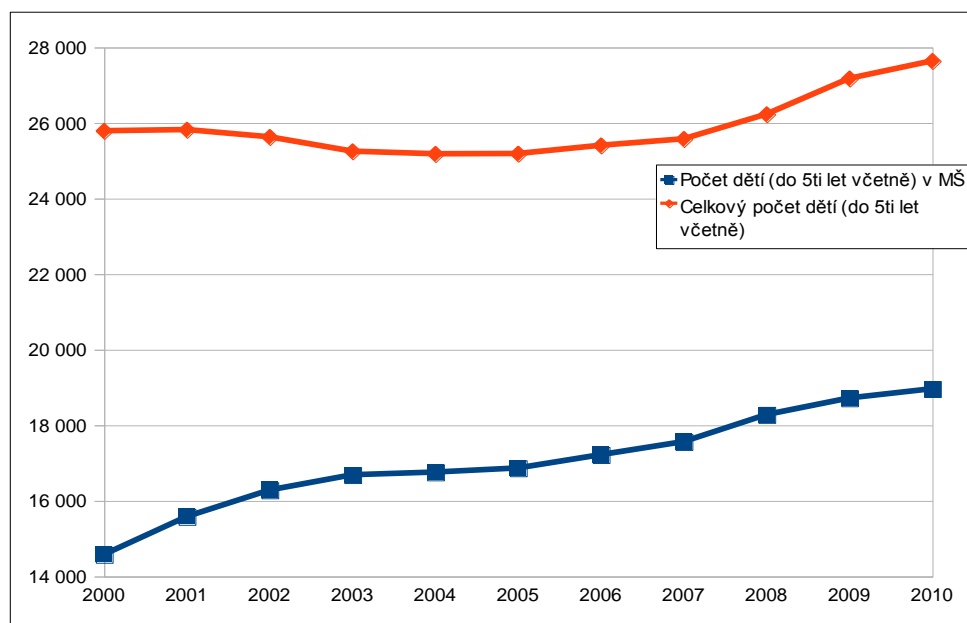
toho musí učitelé povinně věnovat čtyři hodiny svojí přípravě, rozvoj práce a komunikaci s rodiči. Dovolena se pohybuje mezi dvaceti čtyřmi a třiceti dny. Její přesná délka se odvíjí od stáří učitele a odpracovaných let. Po kvalifikovaných předškolních učitelích je od místních samospráv relativně velká poptávka, proto je tento trh velmi pružný a pro učitele není problém měnit místo zaměstnání – zaměstnavatele. Stejně tak je běžné měnit místo v rámci jednoho regionu (stejný zaměstnavatel, ale jiná školka).

DEMOGRAFICKÉ ASPEKTY PŘEDŠKOLNÍHO SYSTÉMU NA ISLANDU

Vývoj populace na Islandu v posledních 10ti letech má poněkud odlišný charakter od ostatních vyspělých zemích. Nedochozí zde k takovým změnám demografického chování, které jsou typické pro tzv. Druhý demografický přechod, postihující od 80. let většinu vyspělých zemí. Pozitivní je, že se populace nedostala pod hranici prosté reprodukce (2 děti na ženu ve věku 15-49). Počet dětí stále roste (viz. Graf č. 1). Celková populace je poměrně mladá. Podíl obyvatel ve věku 0-19 činil v roce 2010 téměř 30 % oproti podílu osob ve věku 65+, který byl okolo 12 %.

V roce 2010 byl podíl dětí ve věku do 5ti let 8,7 % a během posledních 10 ti let zůstává téměř konstatní.

Graf č. 1: Vývoj celkového počtu dětí (do 5ti let věku včetně) a počtu dětí v MŠ

Zdroj dat: <http://www.statice.is>

Když se podíváme na vývoj počtu dětí navštěvujících mateřské školy za posledních 10 let je patrný kontinuální růst. Ve srovnání s celkovým počtem dětí nelze říci, že by to bylo způsobeno současně rostoucím počtem dětí. Naopak celkový počet dětí do 5 ti let věku mírně roste až po r. 2008. Co je velmi zajímavé a patrné z grafu je to, že ne zdaleka všechny děti navštěvují MŠ. Podíl dětí do 5 ti let navštěvujících MŠ na celkovém počtu dětí stejných věkových kategorií činil necelých 70 % v roce 2010. I v tomto ohledu je patrný rostoucí zájem o MŠ, jelikož v roce 2001 tento podíl dosahoval 55 %. Nejvíce roste počet dětí ve věku 0-2. Je však nutné podotknout, že přibližně 2/3 dětí navštěvujících MŠ jsou ve věku 3-5 let. V České republice navštěvuje MŠ téměř 100 %, alespoň od těch 3 let. Na Islandu je to zřejmě dáno tím, že rodiče zůstávají s dětmi doma anebo si najímají opatrovnice na hlídání. V České republice tzv. Au-pair pomocnice nemají takovou tradici.

V roce 2010 dostalo 1232 dětí zvláštní podporu z důvodu zdravotního postižení nebo z důvodu sociálních a emocionálních problémů, což odpovídá 6,5 % všech dětí předškolního věku. Stejně jako v minulých letech dostávalo podporu více chlapců než dívek. Podíl dětí s touto podporou se během posledních 10ti let pohyboval okolo 5-6 %.

Podíl dětí, mající jiný mateřský jazyk než islandský, rok od roku roste. To také koresponduje s růstem počtu cizinců na Islandu. Počet imigrantů se ztrojnásobil od roku 2000. Podíl cizinců na celkové populaci činí okolo 6%, stejně jako ve Velké Británii a Francii, v zemích, které jsou známé jako imigrační. V roce 2010 mělo 1815 dětí jiný mateřský jazyk než islandský, což odpovídá téměř 10 %. Největší skupinu tvoří Poláci (necelá 1/3). Počet polských dětí vzrostl během 5ti posledních let více než o polovinu. Další rostoucí skupinou jsou Litevci a Thajci, poměrně početná stabilní skupina jsou i Filipínci.

Počet mateřských škol dosáhl v roce 2010 počtu 277. Oproti předchozímu roku, klesl počet o 5 školek, což je způsobeno sloučením či rušením školek. Přesto vzhledem k posledním uplynulým 10ti letům počet MŠ roste. To je úměrné rostoucímu počtu dětí.

Většina dětí stráví ve školce v průměru 8-9 hodin denně.

V roce 2010 celkový počet zaměstnanců v mateřských školách činil 5488 osob. Většina zaměstnanců jsou ženského pohlaví (95%). Oproti roku 2005 mírně vzrostl počet zaměstnaných mužů, a to ve všech zahrnutých povoláních.

Počet učitelů a ostatních pracovníků v oblasti vzdělávání a péče o děti vzrostl během oproti roku 2005 o 24%. Většina z nich má středoškolské vzdělání. Podíl učitelů s vysokoškolským diplomem je zanedbatelný. Více než 90% učitelů je starších než 30 let. Polovina z nich je ve věku 40+.

VEŘEJNÉ VÝDAJE NA VZDĚLÁNÍ

V roce 2010 celkové výdaje na vzdělání činili 128,2 bil. ISK. Podíl na HDP byl 8,3 %, což je poměrně vysoké číslo vzhledem k průměru zemí OECD, jež činil 5,5%. Většina výdajů je státních, pouze 9 % tvoří soukromé výdaje. Výdaje na předškolní vzdělání tvoří 11,5% z celkových výdajů na vzdělání (14,7 bil. ISK).

DOPORUČENÍ PRO ZLEPŠENÍ
STÁVAJÍCÍHO SYSTÉMU
PŘEDŠKOLNÍ PÉČE V ČESKÉ
REPUBLICĚ

Česká republika se dlouhodobě potýká s omezenou dostupností míst v předškolních zařízeních, a to zvláště ve větších městech (například Praha, Brno). Vyřešení této situace by se mělo pro místní, regionální i národní veřejnou správu stát prioritou, jelikož s sebou nese řadu socioekonomických negativních dopadů jak pro rodinu, tak pro stát. V České republice také v každodenní praxi chybí efektivní podpora sladění rodičovské dovolené a pracovního života, respektive podpora flexibilních forem práce během rodičovské dovolené a aktivní podpora návratu rodičů do zaměstnání po skončení rodičovské dovolené. Systém je celkově zastaralý a nereflektuje plně aktuální potřeby.

Celkově se Česká republika přesto vyznačuje vysokou mírou zaměstnaných žen. Míra zaměstnanosti žen v ČR ve věku 25-34 let, když v tomto věku mají ženy nejčastěji děti kojeneckého a předškolního věku, je 60 – 65 % a později stoupá o dalších 20 %. 91 % českých žen pracuje na plný úvazek. Míra ekonomické aktivity matek s dětmi ve věku do 4 let postupně klesla, mezi lety 1993 až 2006 byl zaznamenán pokles z 48 % na 30 %. Současně s tím byla zaznamenána stoupající míra nezaměstnanosti těchto matek. Pokles míry zaměstnanosti žen s dětmi patří v ČR k nejvyšším v EU. Přitom zájem ze strany žen účastnit se na trhu práce je znatelný. Základní příčiny neúspěšnosti v hledání zaměstnání u matek s malými dětmi mohou být spatřovány jak na straně zaměstnavatelů, tak na straně systému denní péče o děti. Jednou z příčin nízké zaměstnanosti je nedostatek dostupných forem institucionalizované předškolní výchovy. Obtížná dostupnost předškolní výchovy způsobuje mimo jiné snížení celoživotní kariérní příležitosti žen, odkládání mateřství, samotnou ochotu mít více dětí a celou řadu dalších skrytých důsledků.

Pro zlepšení stávajícího systému předškolní péče je zapotřebí výběr vhodných nástrojů, které by motivovaly zaměstnavatele k zavádění změn, které by přímo ovlivnily

pracovní situaci rodin, tzn. podpora částečných, polovičních úvazků nebo práce z domova, motivace mužů k výběru rodičovské dovolené, zvýšení procenta mužů na rodičovské dovolené, nabídka hlídání dětí ve školkách jen v dopoledních, odpoledních či večerních hodinách nebo jen několik dní v týdnu, podpora privátních školek, vzájemnou rodičovskou výpomoc, obecních školek. Především by podpora měla směřovat na:

- Nárůst počtu míst v jeslích, v mateřských školách nebo v jiných alternativách předškolní výchovy
- Nárůst počtu „flexibilních“ mateřských škol a jeslí a míst v nich
- Zvýšení procenta uspokojení zájmu o místo v mateřských školách
- Změna procenta zaměstnanosti žen s dětmi předškolního věku
- Výše peněz plynoucí do státního rozpočtu díky vyšší zaměstnanosti žen s malými dětmi
- Přiblížení se naplnění Barcelonského cíle: Zajištění předškolní výchovy pro alespoň 90 % dětí od tří let do věku povinné školní docházky a pro alespoň 33 % dětí ve věku do tří let

V rámci projektu „Výměna zkušeností a know-how v péči o děti“ a v důsledku také na stránkách této publikace jsme srovnávali český a islandský systém předškolní péče. Toto srovnání bylo dáno zejména vyšší úspěšností islandského systému v jistých aspektech konkrétní péče. V mezinárodní srovnávací analýze zpracované Evropskou komisí v roce 2008 (Parents 2008), je Česká republika kritizována jako země s velmi nízkým podílem dětí navštěvujících institucionální a další formální zařízení tohoto typu. Dle daného srovnání se Česká republika řadí na poslední místo mezi ostatními zeměmi v zastoupení mimo rodinné péče o děti do 3 let věku s procentuálním zastoupením cca 2 %. K podobnému výsledku

dospěly i série studií OECD z roku 2007 nazvané „Babies and Bosses“. Dle daného projektu je podíl dětí ve věku 0-3 let navštěvujících zařízení denní péče z příslušné věkové skupiny na Islandu ve výši 58,7 % ve srovnání s Českou republikou, kde je podíl dětí ve věku 0-3 let navštěvující zařízení denní péče pouze 3 %. Na základě studijních návštěv několika islandských zařízení (školka Solborg, Baronsborg a Seltjarnarness), islandských zkušeností, prezentací a diskuse z konference a strukturovaných rozhovorů s účastníky studijní návštěvy byla vypracována série doporučení pro zlepšení stávající situace předškolní péče v České republice. Doporučení jsou rozdělena do několika kategorií.

1. Flexibilita
2. Uvolnění legislativy
3. Finance
4. Větší spoluúčast rodičů
5. Personál
6. Přizpůsobení nové demografické situaci
7. Spolupráce se soukromým sektorem
8. Integrace
9. Alternativní formy péče
10. Islandské inspirace pro každodenní chod školky
11. Co v Čechách obdivovali Islandané

FLEXIBILITA

Nedostatek flexibility je jedním z hlavních problémů současného nastavení předškolní péče v České republice. Ústředním cílem na základě mezinárodního srovnání by mělo být podpoření flexibilních možností využívání předškolních zařízení.

System by měl více respektovat skutečné potřeby rodičů a reagovat na změny těchto potřeb a požadavků. Na Islandu si rodiče mohou volně nastavit například na kolik hodin a které dny jejich děti do školky chodí, podle toho se také upravuje cena školného. V České republice je obvyklá předem stanovená doba – tedy 5 dní v týdnu. Přitom i institucionální péče poskytovaná méně dní v týdnu může mít zásadní přínos při uplatnění rodiče na trhu práce – zejména při současné podpoře flexibilních forem zaměstnávání.

Jednou z dalších možností, jak rozšířit flexibilitu poskytované péče, je umožnit dvojí běhy v mateřských školách – tedy například pouze dopolední nebo pouze odpolední školku. Společně s flexibilními formami práce by i tato úprava přinesla zásadní posun v možnostech uplatnění rodičů na trhu práce, například při každodenní práci na částečný úvazek.

Zvýšení flexibility by také přineslo skokové zvýšení kapacity jednotlivých zařízení, což by významně přispělo k posílení institucionální péče v České republice. Dělení míst ve školkách, ať už v rámci jednotlivých dní (dopoledne/odpoledne) nebo v rámci týdnů (např. 3 dny v týdnu/2 dny v týdnu) je snadno aplikovatelnou změnou, jejíž efektivita je zahraničními zkušenostmi jednoznačně prokázána.

Flexibilní možnosti přitom dle islandského vzoru nemusí zůstat jen u výše uvedených příkladů. V zahraničí je flexibilita dovedena ještě dále, rodiče totiž nemají na výběr pouze z konkrétních možností (systémem „buď a nebo“), ale děti mohou navštěvovat jednotlivá

předškolní zařízení i na kratší dobu, například flexibilně několik dní v týdnu, jenom na některá dopoledne, jenom každý druhý pátek a podobně. Vzhledem k mimořádné rozmanitosti flexibilních pracovních úvazků na trhu práce se právě takové řešení jeví jako ideální pro skloubení potřeb navýšení kapacity předškolních zařízení a sladění rodinného a pracovního života rodičů.

UVOLNĚNÍ LEGISLATIVY

Dalším markantním rozdílem, který se ukázal již během první návštěvy islandské školky, je míra volnosti, kterou předškolní zařízení mají v oblasti legislativních nařízení a předpisů.

Na nesrovnatelné nesvázanosti normami ve srovnání s Českou republikou se shodli všichni účastníci studijní cesty, tedy jak zástupci veřejné správy, tak i vedení školek a jeslí a jejich pracovníci. Pro české zástupce byla patrná ve všech aspektech provozu – nejvýrazněji zřejmě v otázce prostoru, islandské školky jsou mnohem kompaktnější, a tomu je také přizpůsoben chod a rozložení budovy. Mnohem volnější byly na první pohled i hygienické normy, ať už v rozsahu umýváren a toalet na počet dětí, nebo ve velikosti kuchyně a počtu zaměstnanců kuchyně. Na 71 dětí stačí na Islandu jedna kuchařka.

Islandské zkušenosti nelze v české republice aplikovat zcela a doslova, v mnoha aspektech bylo nastavení českého systému hodnoceno jako lepší, jak islandskými, tak i českými experty (viz dále). Na základě zahraničních zkušeností je ale možné doporučit omezení legislativních a dalších právních požadavků pouze na nezbytně nutné, které by ale

zároveň byly platné pro všechna zařízení. Tím by byl celý systém zprůhledněn a zefektivněn, neboť by všechna zařízení řešila pouze základní sadu legislativních požadavků.

S výše uvedenými poznatky souvisí doporučení redukovat počet legislativních překážek spolupráce se soukromým sektorem, která je v České republice mimořádně legislativně a administrativně náročná. Spolupráce veřejného a soukromého sektoru je přitom na Islandu jedním ze zcela základních stavebních prvků celého systému. (viz dále).

Česká republika by na základě zahraničních zkušeností mohla také umožnit flexibilnější fungování předškolních zařízení, včetně doplňkových služeb. Konkrétní příklad je uveden níže, celkově je však možné uvést, že nutné doplňkové služby v České republice nadměrně finančně i administrativně zatěžují jednotlivá zařízení a jedním z důsledků pak může být celkové snižování jejich kapacit.

Z pohledu provozu předškolních zařízení a porovnání provozu v České republice a na Islandu je zbytečné aplikovat na tato zařízení tak vysoké množství velmi striktních a detailních zákonů, které se navíc zaměřují prakticky zcela na prostředí a nikoliv na dítě, v tomto případě klienta služby. Zahraniční přístup prokázal efektivitu opačného přístupu zákonodárce – předpisy by se měly soustředit na dítě a jeho osobnostní rozvoj a méně již na dodržování formálních pravidel a regulací.

Konkrétním příkladem možnosti ke zjednodušení legislativních předpisů, která v zahraničí bez problémů funguje, je zjednodušení hygienických a dalších souvisejících požadavků, které komplikují provoz předškolního zařízení jako celku i provoz doplňkových služeb, například kuchyní atd.

V případě kuchyní přináší mezinárodní srovnání obzvláště významné rozdíly. Striktní české předpisy, zakazující např. křížení čistých a nečistých cest v kuchyni jsou pro předškolní zařízení zbytečně přísné a komplikují zásadním způsobem provoz a způsobují tak omezování kapacit nebo nadměrnou finanční a organizační zátěž pro zřizovatele jednotlivých zařízení.

FINANCE

V oblasti financí vychází z mezinárodního srovnání i z výše uvedených statistických údajů zřejmá potřeba navýšení objemu finančních prostředků, investovaných do předškolního vzdělávání.

Pod slovem investice však není možné chápat pouze investiční prostředky (tedy zejména stavební náklady na výstavbu nových a rekonstrukci stávajících zařízení), ale zejména navýšení podílu investic do lidských zdrojů. Zatímco veřejná správa v mnoha městech nachází finanční prostředky na stavební investice (mimo jiné například také s podporou strukturálních fondů Evropské unie), na lidské síly se prostředků dostává mnohem méně. Přitom ze zahraničního srovnání vyplývá, že právě investice do lidských zdrojů a tím přímo do kvality obsahu předškolního vzdělávání jsou výrazně efektivnější než pouze investice do infrastruktury. Výsledkem přístupu v České republice pak je celkově nízký počet pedagogických pracovníků v předškolních zařízeních. Jedním z řešení, přenositelným z Islandu, je zapojení pedagogických asistentů, kteří by například s menším úvazkem mohli v předškolních zařízeních vypomáhat, případně by takový pedagogicko-asistentský úvazek mohl sloužit jako naplnění praxe pro studenty a studentky vybraných typů středních škol, zejména pedagogických oborů a oboru sociálně právní ochrany dětí). Tím by došlo také k

vítanému propojení středoškolského vzdělávání a praxe při současném posílení lidských zdrojů v jednotlivých předškolních zařízeních.

Z mezinárodního srovnání vyplývá také celá řada dalších návrhů na navýšení finančních prostředků, dostupných institucím předškolního vzdělávání a jejich zřizovatelům. Jednoznačně mezi ně patří vyšší spoluúčast rodičů, která je pochopitelně na Islandu výrazně vyšší než v České republice. Není to však recept jediný ani samostatně uplatnitelný pouze formou navýšení plateb rodičů, je třeba jej doprovodit celou řadou dalších opatření. Tento směr by výrazně podpořila možnost stanovení výše úplaty („školkovného“, které platí rodiče) zřizovateli, ve většině případů tedy přímo jednotlivými obcemi. Jinou možností by bylo alespoň výrazné navýšení volnosti, kterou zřizovatelé při stanovování výše školkovného mají.

Kromě vyšší spoluúčasti rodičů je přímo klíčové umožnit společné projekty veřejného a soukromého sektoru (public private partnership, PPP), tedy zajistit možnost projektů různého rozsahu, které by byly vedeny veřejnou správou, ale zároveň by byly spolufinancovány zaměstnavateli.

Státní dotace by měla být jasně stanovená na konkrétní dítě, tedy na klienty služby, nikoliv na zařízení předškolního vzdělávání, a měla by jít s dítětem po celou dobu jeho předškolního vzdělávání. S tím souvisí také návrh na zrušení bezplatného předškolního roku v mateřských školách, který na Islandu ani jinde ve světě nemá obdobu.

V rámci nejrůznějších grantových řízení (zejména v rámci dotací z Evropského sociálního fondu) je na základně mezinárodního srovnání doporučeno usnadnit podávání žádostí soukromými subjekty tak, aby dotace nesměřovaly na vytváření školek přímo v soukromých společnostech, které mají ty potřeby, ale aby umožnily nákup těchto služeb od státních školek. Celý proces by se tím výrazně zefektivnil a ušetřil by nemalé procento

veřejných prostředků, neboť firmy nemají s provozem školek dostatečné zkušenosti a jejich kapacitní potřeby mohou významně kolísat, zatímco při nákupu školky jako služby od veřejného zařízení tyto problémy odpadají a odpadá také nutnost znovu a znovu financovat veškerou doprovodnou infrastrukturu pro každou soukromou společnost. Cílem by tedy mělo být umožnit větší spolupráci veřejného a soukromého sektoru při zřizování firemních školek, a to nejen obvyklou možností soukromých investic do infrastruktury, využívané veřejnou správou, ale také naopak možností pro firmy získat dotace na využívání veřejných předškolních zařízení.

Výše uvedené návrhy by při komplexním zavedení do praxe přinesly výrazně více finančních prostředků do předškolního vzdělávání a umožnily by tak řešit jeden ze zásadních současných problémů tohoto sektoru.

VĚTŠÍ SPOLUÚČAST RODIČŮ

V oblasti spoluúčasti rodičů na procesu předškolního vzdělávání je třeba změnit celkové vnímání tohoto procesu ze strany rodičů. Nejedná se přitom pouze o finanční spoluúčast (k finanční spoluúčasti je více uvedeno výše), ale zejména o faktickou účast na obsahu předškolního vzdělávání.

Školka totiž ve vnímání, jak vyplývá z mezinárodního srovnání, není pouze službou pro rodiče, i rodiče samotní se musí na práci podílet. Na Islandu byl tento princip patrný v několika směrech, které jsou do České republiky přenositelné snadno. Klíč tkví v komunikaci – a to jak v komunikaci mezi rodiči a pedagogy, rodiči a vedením předškolního zařízení, tak i mezi rodiči a dětmi a pracovníky školek a dětmi. Vzhledem k časovému vytížení pracovníků

předškolních zařízení není osobní komunikace s rodiči bohužel vždy možná i tato situace má ale snadné a elegantní řešení. Na Islandu tento problém řeší s pomocí obrázků – ty se umisťují na skříňku dítěte, učitelé tak mohou rodičům sdělit rodičům, jaký kus oblečení dítěti ten den scházel, co si mají děti přinést na zítra apod. Za adekvátní vybavení dítěte pro jeho pobyt ve školce zodpovídají rodiče.

S tím souvisí nutnost průběžného informování všech rodičů o práci s dětmi v předškolním zařízení, aby na něj rodiče mohli navázat doma. Zároveň rodiče samotní by měli tyto informace vyžadovat, aby se nejednalo o jednostranný proces.

Větší spoluúčast rodičů, ať už obsahová nebo finanční, by v relativně krátkém časovém období umožnila zásadní změnu směrem k větší flexibilitě a výrazně vyšší variabilitě poskytovaných služeb.

PERSONÁL

Zásadní doporučení v oblasti personálního zajištění předškolní péče zahrnuje především snížení počtu dětí na jednoho pedagoga.

Na Islandu jsou díky tomuto přístupu děti více a pečlivěji sledovány, pedagogové mají čas kontrolovat do detailu naplnění jednotlivých potřeb každého dítěte. Nejedná se přitom jen o pedagogické působení, ale například také o dostatek časového prostoru pro kontrolu, které z dětí bylo na záchodě a které ne a podobně, což může mít zásadní dopady na zdravotní stav dětí.

V obecné rovině je třeba znovu akcentovat potřebu většího důrazu na investice do personálu, nejen do infrastruktury. Větší investice do lidí mají zásadní efekt na kvalitu a obsah předškolního vzdělávání, což je pochopitelně jeho zásadní a klíčová součást.

PŘIZPŮSOBENÍ NOVÉ DEMOGRAFICKÉ SITUACI

Velkým problémem, se kterým se potýkají větší města – hlavně Praha - je nedostatek míst v předškolních zařízeních. Ve školním roce 2008/2009 bylo evidováno 19 tisíc neuspokojených žádostí rodičů o umístění dětí do školky v celé ČR. Často jde o děti mladší než 3 roky, pro které nejsou školky primárně určeny. Mnoho odmítnutých žádostí se týká také rodin, které chtějí do školky umístit dítě jen na pár hodin v měsíci. V České republice je zhruba 4800 mateřských škol a celkem do nich dochází přibližně 301 tisíc dětí. V roce 2010/2011 nedostalo místo v předškolním zařízení v Praze asi pět tisíc dětí, které se o místo ucházely. Nejméně posledních pět let roste počet nově narozených dětí, které dříve či později budou muset jít do mateřské školy. Těch, kterým budou v příštím školním roce tři roky, je víc než 14 tisíc. Jejich rodiče se teď budou pokoušet jim místo ve školce zajistit. O místa však svedou boj s předškoláky, kteří mají před mladšími dětmi přednost.

Tato neuspokojivá situace pokračuje, ačkoliv se v současné době v mnoha obcích navyšuje počet míst v mateřských školách v reakci na tzv. „babyboom“.

Na druhou stranu vzhledem k postupně opadajícímu babyboomu je důležité nepropást příležitost k zásadnímu zlepšení celkové situace v předškolním vzdělávání v době postupného poklesu počtu dětí předškolního věku v České republice. Mezi tyto příležitosti, jejichž využití je možné pozorovat i v zahraničí, patří přizpůsobení jednotlivých zařízení

potřebám menších dětí, tedy dětí od 2 roků, případně od 18 měsíců. V případě, že se budou na národní úrovni rušit jesle a děti např. od dvou let věku budou proto navštěvovat přímo školky, bylo by možné systém částečně přizpůsobit podle situace na Islandu, kde je předškolní vzdělávání řešeno právě tímto způsobem.

Tato příležitost a úpravy školek by skýtaly vhodnou možnost také pro rozšíření předškolní péče pro mladší děti, ideálně až k hranici 18 měsíců. Nejednalo by se v žádném případě o povinnou docházku, ale o možnost pro rodiče, kteří takovou službu potřebují. Na tuto službu pro nejmladší děti by také nemusela být aplikována státní podpora, což by významně napomohlo regulaci poptávky.

SPOLUPRÁCE SE SOUKROMÝM SEKTOREM

V oblasti spolupráce mezi veřejným a soukromým sektorem vznikla z mezinárodní výměny zkušeností celá řada doporučení. Mezi nejdůležitější z nich patří stanovení stejných pravidel pro soukromá a veřejná zařízení předškolního vzdělávání, aby žádný z typů zařízení nebyl znevýhodněn. Cílem by mělo být směřování vývoje ke stejným pravidlům pro veřejná a soukromá zařízení, pokud by soukromá zařízení splňovala předem stanovené základní požadavky, totožná s požadavky na veřejná zařízení, jako podmínku pro nárok na státní příspěvek.

Stanovení stejných pravidel zahrnuje mimo jiné rovnost v požadavcích – pravidlech, stejně jako v dotaci na dítě. V této oblasti je také nutné flexibilně reagovat na změny potřeb a požadavků rodičů.

Důležitou změnou by mělo být ukončení praxe, kdy jsou společnosti, které s problematikou nemají žádné zkušenosti, nuceny stát se poskytovateli předškolní péče, aby mohly získat dotaci na předškolní péči pro děti svých zaměstnanců. Mnohem efektivnější je umožnění spolupráce s existujícími a fungujícími zařízeními, především obecními, které dostatečnými zkušenostmi disponují a mohou navíc své kapacity v případě kolísání poptávky od jednotlivých společností nabídnout společnostem jiným nebo veřejnosti.

Efektivitě systému by také prospělo zamezení tomu, aby rodiče nebo stát za některé školky platily a na některé ne – tedy aby se stanovila jasná pravidla, která budou platit pro všechny.

INTEGRACE

Jedním ze zásadních rozdílů mezi islandskými a českými zařízeními předškolní péče je míra důrazu na integrativní přístupy. Jedná se zejména o podporu služeb pro děti se speciálními vzdělávacími potřebami přímo v předškolních zařízeních tak, aby tyto děti nebyly izolovány od ostatních. Tento přístup je mimořádně důležitý pro celou společnost – nejen pro děti se speciálními potřebami, ale i pro jejich vrstevníky a rodiče obou skupin dětí.

Integrace znevýhodněných dětí a dětí s hendikepem vyžaduje přizpůsobení personálu, a to jak v oblasti počtu osob ve vztahu k počtu dětí, tak v oblasti průběžného vzdělávání personálu ve směru integrativní péče a předškolního vzdělávání.

Integrativní přístup k předškolnímu vzdělávání šetří čas rodičům, neboť specializovaná péče dochází do školky, za odbornou pomocí proto nemusí jezdit rodiče sami.

Zařízení předškolního vzdělávání tak zajišťují odbornou péči o děti, což je výhodné zejména díky tomu, že mají kvalitní kontakty na odborníky a mohou tak rodičům efektivně pomoci – minimálně předáním vhodných a prověřených kontaktů, kam se mohou obrátit se žádostí o radu či odbornou pomoc. V České republice systém tímto způsobem zatím nefunguje, chybí zejména provázanost mezi zařízeními předškolního vzdělávání a odbornými institucemi a experty v oblasti integrace znevýhodněných dětí v předškolním věku.

Předškolní vzdělávání by se mělo řídit principy inkluzivního vzdělávání, které je možné vystihnout jako „škola pro všechny“. Moderním trendem je rušení speciálních školek a jejich nahrazení integrativními přístupy ve školkách standardních. Tuto změnu ale nelze provést bez patřičného personálního zajištění ve standardních školkách, které v současné situaci zatím není pro integrativní přístup dostatečné. Je také třeba brát v úvahu, že inkluzivní vzdělávání není vhodné pro všechny děti bez rozdílu, alespoň ne ve své základní formě – například děti s mentálním postižením by v běžném kolektivu mezi zdravými dětmi nezažily pocit úspěchu, dopad takové integrace by tak byl negativní.

Podpora dětí se zvláštními potřebami by proto měla probíhat přímo v předškolních zařízeních, aby byla zajištěna větší integrace dětí, nikoliv jejich izolace v rámci tradičního uspořádání. Podpůrné služby pro tyto děti by proto měly „chodit za dítětem“ přímo do školky.

Celkově je možné uvést, že na základě zahraničních zkušeností je umístění znevýhodněných dětí do běžných školek výhodné jednak proto, že to ulehčí jejich rodičům, a jednak proto, aby si „normální“ děti zvykly, že existují děti „jiné“ a naučily se základní ohleduplnosti.

ALTERNATIVNÍ FORMY PÉČE

Je jistě dobré a vhodné podporovat alternativní formy předškolní péče, ale vždy je třeba si uvědomit, že se jedná o alternativy, které nemohou být hlavním řešením. Důležitá je v tomto směru zejména skutečná možnost informované volby rodičů na základě dostupnosti veškerých informací, relevantních pro výběr vhodného předškolního zařízení, respektive zařízení využívajícího vhodné metody předškolní výchovy.

Zákonem by se měla co nejdříve upravit vzájemná pomoc rodičů při péči o předškolní děti, což je v zahraničí široký a oblíbený trend v alternativní péči o předškolní děti, zatímco v České republice se jedná o aktivitu na hraně zákona.

Zlomovým rokem 1989 se v České republice otevřela možnost navázat na prvorepublikové iniciativy a rozšířit vzdělávání o alternativní školství. Vznikly u nás waldorfské školky, Montessori třídy, třídy s Daltonským programem, třídy s programem Zdravé školky. V současné době u nás existuje 22 mateřských waldorfských školek a 16 školek s Montessori zaměřením. O alternativní směry výchovy je v České republice zájem (hlavně ve větších městech – Praha, Brno), jelikož počet mateřských škol s alternativním zaměřením roste. Hlavním důvodem mimo jiné může být i nedostatek míst pro děti ve tradičních školkách v místě bydliště. Další alternativní formy péče o děti v předškolním věku poskytují firemní školky, miniškolky, provozovny pro výchovu a vzdělávání.

Celkově je tedy vhodné podporovat alternativní formy péče o předškolní děti, je nicméně třeba mít stále na paměti, že tyto formy jsou skutečně alternativní, je tedy nejdříve třeba, aby fungoval základ, tedy standardní systém péče, aby pak bylo možné rozvíjet alternativy.

ISLANDSKÉ INSPIRACE PRO KAŽDODENNÍ CHOD ŠKOLKY

Vzhledem k rozdílnému podnebí jsou děti na Islandu otužilé už od mala, chodí ven v každém počasí. V České republice chodí děti zpravidla ven jen když hezky. Tato malá rozdílnost je velmi zajímavým námětem k zamyšlení, a to zejména s přihlédnutím k tomu, že mnoho dětí i expertů na předškolní vzdělávání preferuje pobyt venku. Doporučení proto může znít: „Není špatné počasí, jen je potřeba se dobře obléknout.“

Dalším snadno využitelným doporučením je specializace jednotlivých prostor v rámci školky. Na Islandu často existují specializované třídy (místnosti), například výtvarná dílna, kterou využívají všechny třídy dětí. Tento systém přináší zásadní úsporu místa i materiálu, neboť je výrazně méně náročný na prostor i na hygienické požadavky.

Dalším zajímavým rozdílem je instalace méně toalet na více dětí a také využití alternativních stavebních metod pro veřejné školky, které přinášejí investiční i provozní úspory – například využití dřevostaveb, ve kterých mohou být školky bez problémů umístěny.

CO V ČECHÁCH OBDIVOVALI ISLANĎANÉ

Na základě zpětné vazby od islandských odborníků je nutné vyzdvihnout ty aspekty českého předškolního vzdělávání, které se staly naopak inspirací pro zahraniční hosty a které doporučujeme pro budoucnost českého předškolního vzdělávání zachovat. Jedná se zejména o lepší jídlo, uklizenější prostory a celkově propracovanější systém stravování. České jídlo bylo hodnoceno pozitivně jako pestřejší, na druhou stranu islandským školkám stačí výrazně méně personálu v kuchyních jednotlivých školek.

V České republice je dle islandských odborníků více vybavení a více didaktických pomůcek, také více hraček. Zahraniční experti také ocenili fakt, že české školky poskytují dětem i personálu obecně více prostoru. Mezi další obdivované skutečnosti patřilo piano v každé třídě a povinnost učitelek umět aktivně hrát alespoň na piano a/nebo na flétnu.

ZÁVĚREM

Brzy začnou zápisy do více než tří set pražských školek. V roce 2011/2012 chodí do mateřinek téměř 33 a půl tisíce dětí. Podle odhadu Ústavu pro informace ve vzdělávání by jich příští rok mělo být ještě o čtyři tisíce víc. Přesto se však na několik tisíc dětí místo ve školce nedostane. Navíc v této statistice nejsou děti mladší tří let, pro které se u nás dělá velmi málo, a to nejen ve srovnání s Islandem, ale i ostatními zeměmi Evropy a vyspělého světa. Je proto potřeba myslet do budoucna a připravit se na to, že musíme v předškolní péči ujit ještě velmi dlouhou cestu. Rozhodně se půjde lépe, když na této cestě půjdou školky, obce a MŠMT stejným směrem. Doufáme, že tato metodika bude jedním z podkladů, který tuto cestu zjednoduší a zkrátí.

SEZNAM ZDROJŮ

Právní dokumenty:

National Curriculum Guide for Pre-schools. Reykjavík : Ministry of Education, Science and Culture, 2003. 29 s. Dostupné z WWW:

<http://reykjavik.is/Portaldata/1/Resources/leiskolasvid/A_aln_mskr_enska.pdf>.

The Preschool Act. Island. 12. června 2008, No. 90, s. 13.

Publikace:

National Summary Sheets on Education Systems in Europe and Ongoing Reforme : ICELAND

November 2008 [online] Eurydice, 2008 [cit. 2011-12-02]. Dostupné z WWW:

<<http://eng.menntamalaraduneyti.is/media/MRN-PDF->

[Althjodlegt/National_summary_sheet_2008.pdf](http://eng.menntamalaraduneyti.is/media/MRN-PDF-Althjodlegt/National_summary_sheet_2008.pdf)>.

ORGANISATION OF THE EDUCATION SYSTEM IN ICELAND 2009/2010 [online], Pre- Primary

Education. Brusel : Evropská komise, 2011 [cit. 2011-12-02]. Dostupné z WWW:

<http://eng.menntamalaraduneyti.is/media/MRN-PDF-Althjodlegt/IC_EN_pre.pdf>.

ORGANISATION OF THE EDUCATION SYSTEM IN ICELAND 2009/2010 [online], Single Structure Education. Brusel : Evropská komise, 2011 [cit. 2011-12-02]. Dostupné z WWW: <http://eng.menntamalaraduneyti.is/media/MRN-PDF-Althjodlegt/IC_EN_pre.pdf>.

World Data on Education, 6th edition 2006/2007, Iceland. 2007.

PREPARATORY WORKSHOP ON INCLUSIVE EDUCATION NORDIC COUNTRIES [online].

Helsinky : UNESCO International Bureau of Education, Březen 2008 [cit. 2011-12-02]. Dostupné z WWW: <http://www.ibe.unesco.org/fileadmin/user_upload/Inclusive_Education/Reports/helsinki_08/iceland_inclusion_08.pdf>.

VLCKOVÁ, K. Charakteristiky a vývojové trendy školství a vzdělávání v zemích EU. In GONCOVÁ, M. (Eds.) *Vzdelávací politika Evropské unie*. Brno : PdF MU, 2006. Dostupné také z WWW: <http://is.muni.cz/do/1499/el/estud/lf/js06/mfpe0821/EU_skolstvi_trendy_2006.pdf>

Statistiky:

ICELAND IN FIGURES 2007 - 2008 [ONLINE]. REYKJAVÍK : STATISTICS ICELAND, 2009 [CIT. 2011-11-26]. DOSTUPNÉ Z WWW: <[HTTP://WWW.UTANRIKISRADUNEYTI.IS/MEDIA/PDF/ICELAND_IN_FIGURES_2007_-_2008.PDF](http://www.utanrikisraduneyti.is/media/pdf/iceland_in_figures_2007_-_2008.pdf)>.

ICELAND IN FIGURES 2011 [online]. Reykjavík : Statistics Iceland, 2011 [cit. 2011-11-26].

Dostupné z WWW: <<http://www.statice.is/lisalib/getfile.aspx?ItemID=12563>>.

STATISTICAL YEARBOOK OF ICELAND 2011. Statistics Iceland, 2011. 464 s. Dostupné z WWW:

<<http://www.statice.is/Pages/452?itemid=6bac1c63-fdda-4dc3-ad0b-a6983514cf6a>>.

Webové stránky a informační servery:

EUROPA.EU [ONLINE]. © EVROPSKÁ UNIE, 1995-2011, [CIT. 2011-11-26]. EURYPEDIA :

EUROPEAN ENCYKLOPEDIA ON NATIONAL EDUCATION SYSTEM. DOSTUPNÉ Z WWW:

<<https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php/Iceland:Redirect>>.

EUROPEAN AGENCY FOR DEVELOPEMENT IN SPECIAL NEEDS EDUCATION [online]. 2010 [cit.

2011-12-02]. Legal system - Iceland. Dostupné z WWW: <[http://www.european-](http://www.european-agency.org/country-information/iceland/national-overview/legal-system)

[agency.org/country-information/iceland/national-overview/legal-system](http://www.european-agency.org/country-information/iceland/national-overview/legal-system)>.

MINISTRY OF EDUCATION, SCIENCE AND CULTURE [ONLINE]. [CIT. 2011-12-09]. DOSTUPNÉ

Z WWW: <<http://eng.menntamalaraduneyti.is/>>.

NAEP : NÁRODNÍ AGENTURA PRO EVROPSKÉ VZDĚLÁVACÍ PROGRAMY [online]. C2007-2011

[cit. 2011-11-24]. Dostupné z WWW: <<http://www.naep.cz>>.

THE HJALLI PEDAGOGY [online]. [cit. 2011-12-09]. Dostupné z WWW:

<<http://www.hjalli.is/information/>>

U.S. DEPARTEMENT OF STATE : DIPLOMACY ACTION [online]. C2011 [cit. 2011-11-24].

Dostupné z WWW: <<http://www.state.gov/>>.